

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova

Liceul Teoretic Republican „Aristotel”

MODALITĂȚI DE AFIRMARE A TINERILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA: ÎN ȚARĂ ȘI PESTE HOTARE

(se dedică autorităților publice centrale și locale, precum și tuturor cetățenilor pentru a lua atitudine față de una din cele mai stringente probleme ale societății)

Publicația de față este destinată în primul rând autorităților publice centrale și locale, dar și tuturor cetățenilor, în special tinerilor din țară și celor de peste hotare, care se află la etapa de identificare a unor oportunități de autoafirmare. Tinerii de azi sunt mai pragmatici și decid mai clar ce este bine pentru ei, unde ar trebui să-și facă studiile sau ce serviciu li se potrivește. Totodată, este important ca tinerii să nu se bazeze doar pe principiul de consumator, ci și pe cel de producător, să se implice activ atât în formarea competențelor proprii, cât și în dezvoltarea comunității/societății.

Prin această publicație dorim sensibilizarea la maximum a membrilor societății civile, ONG-ilor, precum și grupurilor de inițiativă, care ar trebui să fie mai insistenți în promovarea politicilor de tineret și să susțină mai activ tinerii care se implică în diverse proiecte, acțiuni de voluntariat sau mentorat.

Totuși așteptările cele mai mari sunt de la factorii de decizie din organele centrale de stat și autoritățile publice locale care au menirea de a crea condiții decente, astfel ca tinerii să rămână și să se afirme în primul rând în țară, să fie stimulați și motivați să participe activ la viața comunității/societății. Important este și crearea în țară a unui mediu favorabil de viață pentru toți cetățenii, astfel ca în cel mai scurt timp tinerii plecați peste hotare să se întoarcă în țară și să pună umărul la prosperarea R. Moldova.

Manager de proiect: **PAVEL CERBUȘCA**, doctor în pedagogie

Redactor: **LUCIA PÎRĂU**, manager școlar, grad didactic superior

Modalități de afirmare a tinerilor din Republica Moldova: în țară și peste hotare: (se dedică autorităților publice centrale și locale, precum și tuturor cetățenilor pentru a lua atitudine față de una din cele mai stringente probleme ale societății) / Min. Educației, Culturii și Cercet., Liceul Teoretic Republican „Aristotel”; manager de proiect: Pavel Cerbușca. – Chișinău : Lexon-Prim, 2020. – 40 p.: fot.

Referințe bibliogr.: p. 40 (7 tit.). – 500 ex.

ISBN 978-9975-3388-6-8.

316.35-053.6(478)

M 84

© Liceul Teoretic Republican „Aristotel”

MD-2049, mun. Chișinău, str. București 59
GSM: 0 699 04 555; 0 795 29 555
fax. 022 28 81 78; www.lexon.md
e-mail: lexonprim2001@gmail.com

CUPRINS

1. Pavel CERBUȘCA: Argument:	4	
I. CARACTERISTICI SPECIFICE ALE TINEREI GENERAȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI XXI		
2. Aliona PÎSLARU: problema tinerilor din Republica Moldova în cifre	5	
3. Lucia PÎRĂU, Angela TRUBCEAC, Denis ROȘCA, Liviu MORARU, Petru CIOBANU, Mihai ROTARU: Specificul generației tinere la etapa actuală	8	
II. IDEI ȘI SUGESTII CU REFERIRE LA POLITICI DE TINERET		
4. Marian STAȘ: Zburați în cerul vostru cel mai înalt cu puțință	11	
5. Angela TRUBCEAC: Specificul și prioritățile Generației "Z"	12	
6. Andrei MUNTEANU: Tinerii, soluția și garanția viitorului prosper al R. Moldova	14	
7. Denis ROȘCA: Consecințe ale plecării cetățenilor peste hotare și politici de susținere a tinerilor	15	
8. Liviu MORARU: Dizabilitatea sistemului de educație, neadaptat cerințelor de piață a muncii - motiv de deznădejde și cedare, or plecare de-acasă	16	
9. Vlad ROIBU: Siguranța copiilor/adolescenților în mediul on-line	18	
10. Cristina VASILÎȚA: Despre cum m-am saturat să fiu marginalizată de patrioții țării	19	
11. Mihai BORDEANU: Despre afirmarea tinerilor sau despre cum sinceritatea față de sine ne poate aduce succesul dorit	20	
12. Mihai ROTARU: Oare noi tinerii aparținem acestei comunități?	21	
13. Sofia COPACINSCHI: Exodul intelectual în Republica Moldova	22	
14. Vadim BUDEI: Tinerii între două case: acasă și acasă de peste hotare	23	
15. Vasile ZELIONÎI: Ce poate crea țara pentru a atrage tinerii acasă?	23	
16. Ioana VATAMANU-MĂRGINEANU: Am învățat nu pentru note, ci pentru a mă descurca în viață	24	
17. Daniel-Nicolae PARASCHIV: Cine și cum suntem noi tinerii?	25	
18. Petru CIOBANU: Moldova - țara oportunităților	26	
19. Călin-Cristinel DAVID: Culturi despre tineret în comparație	28	
20. Emil CHICHIOI: Avem nevoie de tineri cu competențe dezvoltate	30	
21. Valentina SPÂNU: Dorul de neam din afara țării	30	
22. Svetlana JITARIUC: Tinerii și inteligențele lor	31	
23. Natalia PÎSLARU: Reflecții despre starea emoțională a tinerilor plecați la studii și angajați la serviciu peste hotare	33	
III. PERSPECTIVA TINERILOR ȘI A REPUBLICA MOLDOVA ÎN URMĂTORII 20-30 DE ANI		35
IV. REFLECȚII ALE TINEREILOR LA PROBLEMATICA DISCUTATĂ		36
V. PROIECT POLICY DE PROMOVARE A POLITICILOR DE TINERET ÎN REPUBLICA MOLDOVA		38
Resurse bibliografice		41

ARGUMENT

PAVEL CERBUȘCA, doctor în pedagogie,
directorul Liceului Teoretic Republican "Aristotel"

La începutul secolului al XXI-lea starea socială și situația demografică la nivel global s-a schimbat radical. Unele state, printre care și Republica Moldova au avut de suferit, consecință a migrației populației peste hotarele țării, în special plecarea tinerilor, care aleg să-și facă studiile sau să se angajeze în câmpul muncii în statele mai dezvoltate. Deplasarea forței de muncă dintr-o țară în alta practic nu poate fi stopată. Dar datorită acestui proces are loc și mai mult divizarea dintre unele state sau regiuni dezvoltate și altele, care degradează, printre care și Republica Moldova.

Deși procesul migrației este unul natural, totuși guvernul, autoritățile publice centrale și cele locale ar trebui să întreprindă măsuri imediate și constructive pentru ca numărul populației care dorește să părăsească țara să fie cât mai mic, astfel fiind create condiții favorabile pentru cetățeni să rămână în țară și să contribuie la dezvoltarea ei. Anual statul cheltuie resurse financiare pentru educația copiilor și ar fi bine ca aceștia, devenind maturi, să-și aducă contribuția pentru prosperarea țării în care s-au născut și au fost crescuți.

Dacă trendul actual de migrație a populației și în special a tinerilor din Republica Moldova va continua, vor pleca oameni cu anumită pregătire și vor apărea mult mai multe probleme mai ales pe termen lung. E clar că oamenii pleacă din țară deoarece sistemul politic și cel economic este defectuos. Dar acest sistem este creat tot de către oameni, prin acțiunile fiecăruia, prin faptul că cetățenii au mai mult o mentalitate de consumatori și mai puțin de producători. Îndemnul nostru către tinerii de astăzi este de a se pregăti cât mai bine pentru integrare în viața societății, să dobândească competențele necesare pentru a deveni buni profesioniști, dar nici într-un caz să nu fie ignorat procesul de formare a atitudinilor și a valorilor, așa cum acestea de la urmă determină calitățile umane și mediul social.

This publication is dedicated to young people in the country and those from abroad, who are at the stage of identifying self-affirmation opportunities. Young people today are more pragmatic and promptly decide what is good for them, where they should do their studies, or what service suits them. At the same time, it is important for young people not to rely solely on the principle of consumer, but also on the principle of producer, of active involvement both in the formation of their own competences and in the development of the community / society.

The publication is also addressed to members of civil society, NGOs, such as authorities and initiative groups, which should be more insistent on promoting youth policies and more actively support young people who are involved in various projects, volunteering. or mentored. However, the highest expectations are from the decision-makers from the central state bodies and the local public authorities, which are meant to create decent conditions, so that young people stay and affirm themselves first and foremost in the country and be stimulated and motivated to actively participates in the life of the community / society. It is also important to create a favorable environment for life, so that in the shortest time the young people who go abroad to return to the country and to shoulder the consolidation of the society.

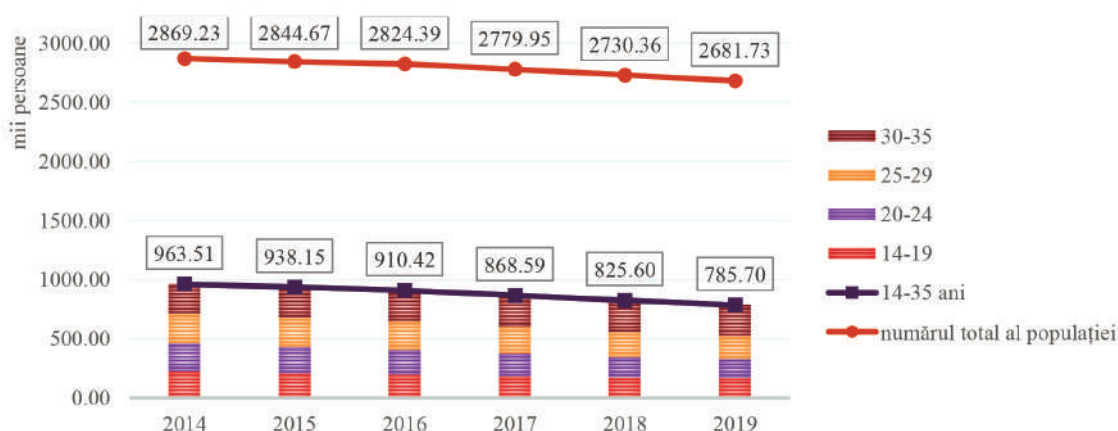
ALIONA PÎSLARU,
Programul "Cunoaște-ți țara"

I. CARACTERISTICI SPECIFICE ALE TINEREI GENERAȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI XXI

PROBLEMA TINERILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA ÎN CIFRE

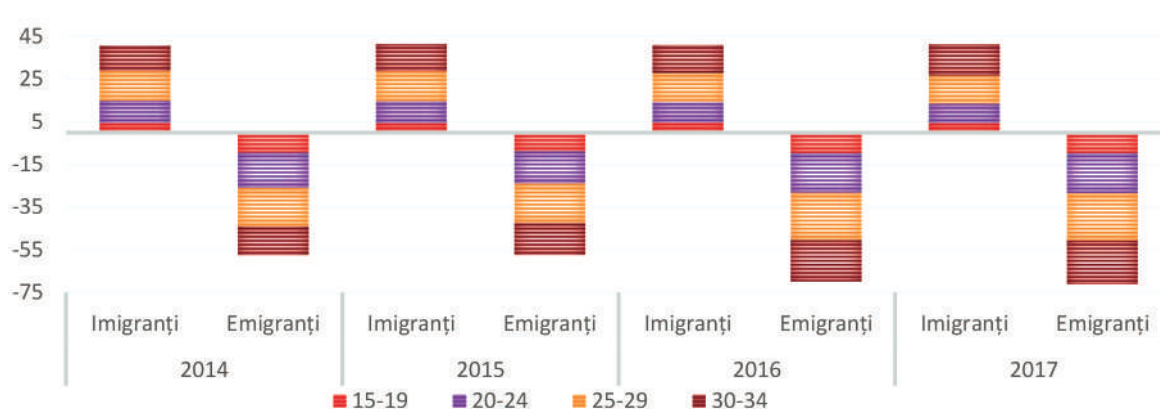
La nivel internațional nu sunt stabilite standarde privind limitele de vârstă pentru categoria tinerilor. Organizația Națiunilor Unite definește tinerii – segment al populației cu vârsta 15-24 de ani. În "Strategia pentru tineret" a Uniunii Europene, tinerii au vârsta cuprinsă în intervalul 15-29 de ani, însă statele membre au propriile definiții în legislația națională, fiind foarte variate. (Belgia – 12-26 de ani, Danemarca – 15-25 de ani, România – 14-35 de ani). În Republica Moldova definirea "tineretului", ca și grupă de vârstă, este prevăzută în *Legea cu privire la tineret* nr. 215 din 29.07.2016, în art. 2. (14-35 de ani).

Conform datelor Biroului Național de Statistică (BNS), tinerii reprezintă mai puțin de un sfert din populația cu reședință obișnuită a Republicii Moldova. Numărul total al tinerilor înregistrați la 1 ianuarie 2019 a constituit 785,7 mii persoane. Pe parcursul ultimilor ani numărul tinerilor este în continuă descreștere. Ponderea tinerilor cu vârsta de 14-19 ani în numărul total al tinerilor s-a micșorat de la 23,6% la 1 ianuarie 2014, până la 21,1% la 1 ianuarie 2019 sau cu 58,2 mii persoane. Numărul persoanelor cu vârsta de 20-24 ani a scăzut cu 79,0 mii persoane (sau cu 4,5 p.p.), iar a celor de 25-29 ani – cu 53,0 mii persoane. Totodată numărul tinerilor cu vârsta de 30-35 de ani a crescut cu 12,4 mii sau 7,5 p.p.

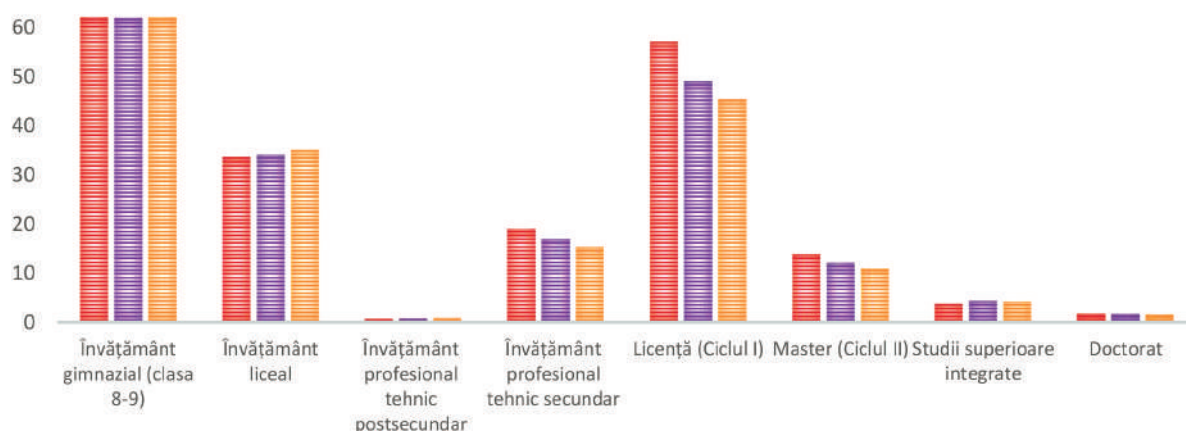
► Diagrama 1. Dinamica populației pe grupe de vârstă, 1 ianuarie 2014-2019

Numărul populației cu reședință obișnuită la 1 ianuarie 2019 a constituit 2.681,73 mii persoane, din care tinerii cu vârsta 14-35 ani au constituit 29 la sută. Republica Moldova pierde anual mii de tineri care aleg sa plece peste hotare, în echivalentul unui raion de nivel mediu (precum Briceni sau Ștefan Vodă). Potrivit statisticilor aproximativ 8 tineri pleacă din țară în fiecare oră.

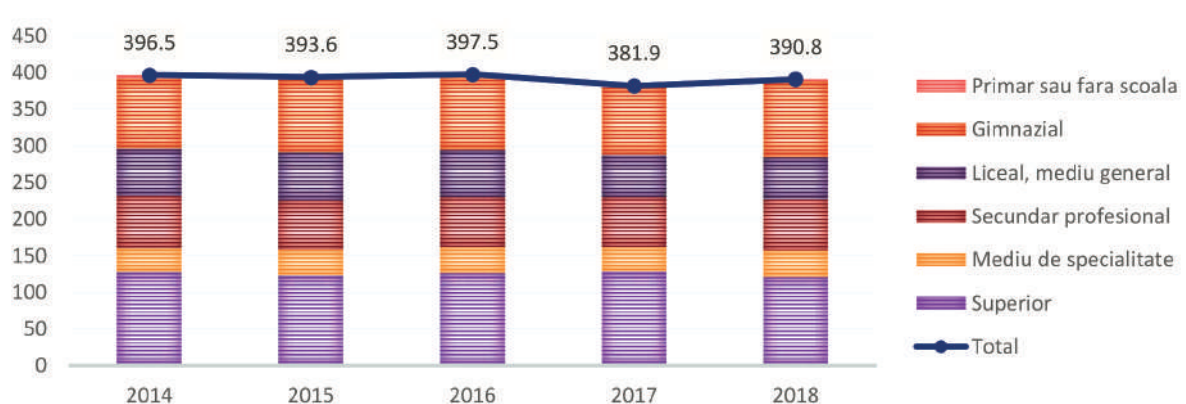
► Diagrama 2. Evoluția emigranților și imigranților tineri în baza traversărilor frontierei de stat pe grupe de vârstă (mii persoane)

Concomitent cu descreșterea numărului tinerilor s-a redus și numărul de elevi/ studenți cuprinși în sistemul de educație (în anul 2018/2019 a constituit 175,7 mii persoane).

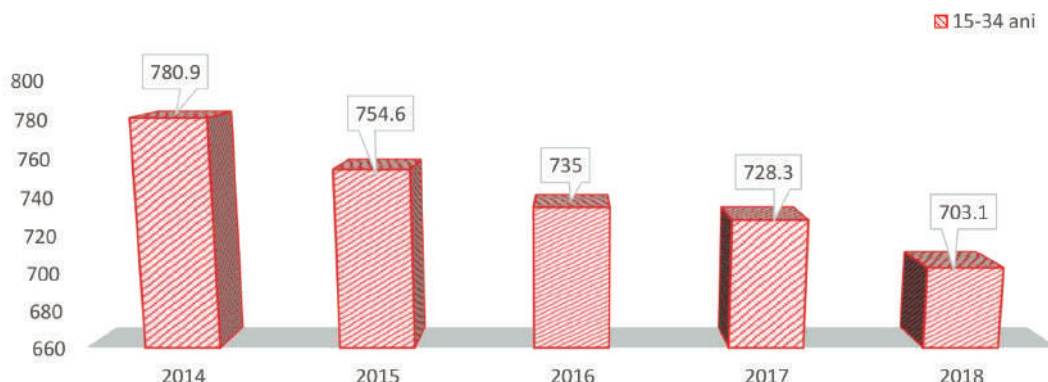
► Diagrama 3. Dinamica numărului elevilor/ studenților pe nivele de învățământ (mii persoane)

Potrivit datelor statistice, din totalul persoanelor ocupate în câmpul muncii fiecare al 3-lea este tânăr în vârstă de 14-34 de ani. Iar fiecare a 6-a persoană din rândurile tinerilor este ocupată informal.

► Diagrama 4. Evoluția populației tinere (15-34 ani) ocupate pe nivele de instruire (mii persoane)

În 2018 rata de inactivitate la tinerii de 15-24 ani a fost de 79,2 %, iar a celor de 25-34 ani – 52,6 %, valori foarte ridicate. Analizând datele, constatăm că doar 3 din 10 tineri sunt activi pe piața forței de muncă din Republica Moldova.

► Diagrama 5. Evoluția populației tinere (15-34 ani) inactive (mii de persoane)

În ultimele decenii, participarea tinerilor la procesul decizional social, politic și civic a devenit din ce în ce mai importantă. Participarea tinerilor este o prioritate în cadrul „Strategiei naționale de dezvoltare a sectorului de tineret”. Însă o serie de studii realizate recent indică o participare politică și civică scăzută a tinerilor. Într-un context general de dezinteres și lipsă a implicării, tinerii sunt chiar mai puțin activi și interesați decât media populației.

Participarea tinerilor include o mare varietate de practici, cum ar fi educația civică a tinerilor, voluntariatul și activismul comunitar. Tinerii au posibilități enorme de manifestare, printre care ar fi:

- organizațiile pentru tineret: Consiliile pentru tineret, Senatele/ Parlamentele de tineret și alte structuri formale și non-formale cu rol de a reprezenta punctele de vedere ale tinerilor către factorii de decizie (Consiliul Național al Tineretului din Moldova, Consiliul Național al Elevilor, Parlamentul Tinerilor);
- participarea deliberativă a tinerilor – formă ce vizează includerea tinerilor din toate mediile în dezbateri publice și dialog despre o decizie (evenimente, forumuri etc.);
- activismul civic și participarea la proteste: această formă prevede implicarea tinerilor în campanii sau acțiuni democratice ca mijloc de influențare a luării deciziilor publice;
- participarea on-line etc.

SPECIFICUL GENERAȚIEI TINERE LA ETAPA ACTUALĂ

DENIS ROȘCA:

” Tinerii de azi vorbesc fluent câteva limbi străine. Însă a avut loc o redirectionare a priorității de limbă străină vorbită, în favoarea limbii engleze. Generațiile de oameni născuți și crescuți în perioada sovietică au un coeficient de vorbitori de engleză mai redus. Ei au curajul să testeze profesionaliștii, chiar dacă Republica Moldova nu produce calculatoare și servere performante, are totuși un număr impunător de specialiști în acest domeniu, care activează cu succes în diverse state ale lumii.

În ultimii ani a evoluat pozitiv fenomenul de voluntariat, care are efecte de socializare și de rezolvare a unor probleme concrete persoanele sau comunitare. De asemenea mentoratul este mult mai răspândit, și important că printre mentori sunt și foarte mulți tineri, care de la egal la

egal transmit experiențele și bunele practici către semenii lor.

Tinerii privesc mai critic lucrurile, posibil și mai constructiv. O bună perioadă de timp populația credea doar în ceea ce era publicat în ziare și se comunica la radio sau televizor. Însă acum orice cuvânt rostit de o persoană publică în mijloacele mass-media este verificată prin alte surse (legi adoptate, analize, opiniile altor oameni, dovezi fizice ale celor spuse etc.).

Astfel, tinerii de azi sunt adepții importului de know-how. Chiar din perioada studiilor din liceu se interesează de conferințele video, lecții motivaționale, accesează mentori, citesc biografiile și istoriile de viață ale personalităților. Probabil că tinerii simt responsabilitatea socială mai mult decât maturii și aceasta se demonstrează în acțiunile concrete în care se implică cetățenii.

”

” LUCIA PÎRĂU:

În viziunea tinerilor, Republica Moldova e locul în care realitatea nu e ușoară, ci cu multe provocări și încercări, o bucată de pământ cu foarte multe dezavantaje și obstacole. Schimbările din ultimii ani au generat remanieri esențiale în conștiința personală și socială a tinerilor, iar studierea și cunoașterea convingerilor morale ale lor devine tot mai importantă. Acestea condiționează comportamentul tinerilor, devenind criterii însemnate în luarea deciziilor.

Actualmente, tinerii sunt destul de optimiști, cu interese și aspirații promițătoare, dar din păcate acestea sunt afectate de situația economică din țară. În aceste condiții, ei tind să le realizeze departe de casă, în străinătate.

Puținele oportunități de implicare pro activă a tinerilor în consolidarea comunității devine tot mai stringentă, de aceea obiectivele generale ale societății trebuie să fie orientate spre determinarea rolului generației de azi în sistemul de relații social-economice, politice, juridice și spirituale într-o lume în permanentă schimbare.

În concepția sociologului român D. Gusti, tinerii trebuie educați să obțină voința de a fi ceea ce sunt prin actualizarea talentelor; voința de a participa la viața socială; voința de a crea în cadrul națiunii valori sociale și culturale; voința de a persevera în realizarea scopurilor naționale. În acest mod se formează o personalitate originală, demnă și liberă, se formează tânărul exemplar, tânărul „nou”. Doar astfel societatea poate să se dezvolte, valorificând la maxim potențialul, nivelul înalt profesional al tineretului, centrându-se pe interesele și necesitățile de autoafirmare în diverse sfere de activitate.

”

ANGELA TRUBCEAC:

” *Generația Z* nu se deosebește cu mult de semenii săi din alte țări, în mare parte datorită globalizării, specificului media post-modernă și tehnologiilor contemporane de răspândire și asimilare rapidă a informației și comunicării. Astfel, tinerii noștri au tot mai multe în comun cu semenii lor globali decât cu adulții din propria țară, chiar dacă ne place sau nu ne place acest lucru. Oportunitățile pe care le are *Generația Z*, în comparație cu oportunitățile pe care le-a avut la rândul său *Generația X*, i-au făcut să aibă și mai multă libertate. Oricum, dorim să credem că tinerii au mereu în scopurile lor lupta pentru drepturi și libertăți, dar și un grad ridicat de responsabilitate, conștientizând faptul că viitorul lor depinde în mare măsură de efortul intelectual personal depus și de cultura organizațională, din care face parte.

O altă caracteristică, nedespărțită de gadgeturi, utilizându-le constant sau regulat, încercând să facă față avalanșei rețelelor de socializare (să nu rămână în urmă de alți semenii, un fel de competiție, parte a imaginii de sine, a brand-ului personal), ascultă mai multă muzică internațională - ar fi alte 2 caracteristici ale coortei *Generației Z*. Citesc mai puțin, dar privesc și ascultă mai mult. Ei preferă să învețe din video-uri, clipuri, TED talks, filme documentare și artistice (visual learners) sau din ascultarea cântecilor audio (audio-learners).

”

LIVIU MORARU:

” Am fost, sunt și voi da tot ca în suflet să păstrez fertil acest platou al veșnicei tinereți, întru a fi așa. Or ne rezumăm la un prezent altfel, dacă încercăm să schimbăm lentilele vizorului asupra generațiilor noi care se produc. Reducerea mea în expunerea situațională reflectă ideea shakespeariană, ”a fi sau a nu fi”, de la englezescul ”to be or not to be”, din actul III al piesei Hamlet. Aceasta fiind întrebarea exclamativă, a trecut într-o caracteristică definitorie a modului de a fi și a acționa în rândul tinerilor, lucru nu neapărat observat doar în Republica Moldova, dar la scară extinsă. Da, noi excelăm la capitolul alterării identității la vârstele, ca rol și importanță într-un stat de la tribune numit ”de drept”. Stat, care se face vinovat de modelările vizionare prin prisma unui sistem educațional de formare, îmbătrânit metodic, dar

și conținuturile disciplinelor de studiu.

Conștientizând problema de substrat, deduc lejer o opțiune punctuală a caracteristicilor vulnerabile a tendințelor tinereții generației din Republica Moldova. Într-o expunere subiectivă, acestea sunt:

- focalizarea toxică indusă;
- acțiunile pe premisele ”tabula rasa” și pe ceea ce pot duce eu;
- creativitatea, ca element de poziționare a gândirii ”în boxă”, ”înfara boxei”, or în ”zona de conștientizare că boxa nu există”;
- dizabilitatea sistemului de educație, neadaptat cerințelor de piață a muncii, motiv de deznădejde și cedare, or plecarea de-acasă.

”

PETRU CIOBANU:

” Fiecare cetățean are nevoie de un loc de muncă. Și nu orîșicare loc de muncă, dar unul bine plătit și/sau cu potențial de creștere profesională și avansare în carieră. Cel mai mult ar trebui susținuți tinerii, deoarece ei sunt dinamica economiei – au nevoie de a-și crea o familie, de a avea propria lor casă, propriul lor cămin. De dorit – cât mai curînd. De aceea ei urmăresc un profit imediat ”mai mare, în termen cât mai scurt” în comparație cu cei care deja au copii maturi sau se află la pensie.

Din fericire, tinerii nu duc lipsă de ambiție și optimism. Ambiția îi face să accepte că efortul lor de ”astăzi” – va avea rezultat ”măine”, iar optimismul e cel care le oferă forța să nu se dea bătuti dacă asta se va întâmpla abia ”poimăine”. De aceea, nu e absolut esențial ca aceste

schimbări benefice să se întâmple peste noapte. Oamenii mereu vor mai privi odată în spate, înainte de a-și lua adio sau înainte de a renunța. Este esențial totuși ca acestea să înceapă ”astăzi”, iar Republica Moldova de ”măine” să fie una cu o clasă de tineri motivată să construiască viitorul acasă. Totuși *oportunitatea de viitor* – reală, palpabilă – contează pentru noi, mai puțin oportunitatea imediată”.

Consider că, pentru tineret, este fundamental să existe căi prin care să fie dezvoltate soft skill-urile. Vorbesc despre abilități de oratorie, dezbateri, argumentare, negociere, gestionarea timpului, management, lucru în echipă etc.

Odată cu trecerea anilor, am observat o creștere calitativă și cantitativă a mediului de dezvoltare personală pentru tineret. Cât timp am locuit în Republica Moldova, am fost plenar implicat în generarea unor comunități care să aibă misiunea să dezvolte unele competențe menționate. Alături de susținerea multor profesori, instituții de învățământ și a statului, am reușit împreună cu colegii mei, să punem bazele unei asociații naționale de dezbateri. Această organizație în continuare există și administrează un număr larg de cluburi de dezbateri din cadrul instituțiilor de învățământ.

”

MIHAI ROTARU:

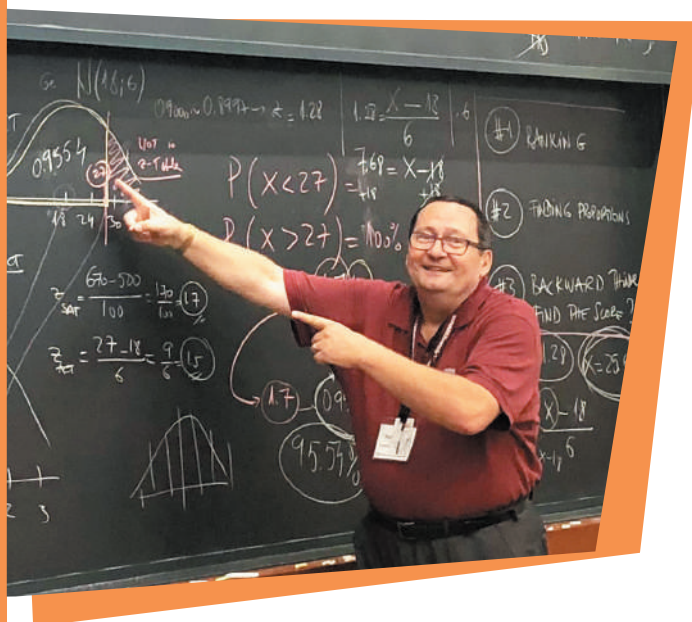
” Dacă te întrebi care sunt probleme cu care se confruntă a treia parte din populația Republicii Moldova, adică tinerii, recomand să faci cel puțin un search pe Google, așa cum am făcut eu, și o să vezi că tinerii din Republica Moldova, se confruntă cu probleme asemănătoare tinerilor din alte state mai dezvoltate sau mai puțin dezvoltate decât țărișoara noastră. Aș zice că problemele care le avem nu țin atât de sistemul existent în aceste țări, cât de nivelul de percepere a oamenilor a problemelor și a nivelului de implicare în soluționarea lor.

În același timp nu trebuie să uităm că avem și oameni cărora le pasă de comunitatea din care fac parte, oameni modele, oameni care văd și gîndesc diferit, oameni care în adevăratul sens al cuvîntului ”sfințesc locul”, prin munca, atitudinea și dăruirea, acești oameni nu le este frică să ia inițiativa în mâinile lor. Acești oameni ne înaripează și ne motivează să fim mai activi, ne fac să ne pîese de comunitatea din care facem parte, indiferent de provocările prin care trecem. Datorită lor, eu consider că lucrurile în Republica Moldova se vor mișca în direcția corectă, și poate în scurt timp, dar vom ajunge în momentul în care tinerii nu vor mai fi priviți de sus. Se vor implica activ în viața comunității, și desigur, își vor exercita pe deplin dreptul de a alege și a fi ales.

”

II. IDEI ȘI SUGESTII CU REFERIRE LA POLITICI DE TINERET

ZBURAȚI ÎN CERUL VOSTRU CEL MAI ÎNALT CU PUTINȚĂ!

MARIAN STAȘ

profesor universitar, Universitatea
din București, România,
coordonator, Programul educațional "Liderii
Mileniului Trei®", consilier al ministrului
Educației din România.

Dragi tineri! Urmăriți discursul comandantului Operațiunilor Speciale ale Marinei Militare Americane (SEAL), amiralul William McRaven. Reflectați la primul său sfat către promoția 2014 a Universității Texas, în care adună în deolaltă și razele de lună ("dacă vreți să schimbați lumea,...") și galoșii de gumă ("...faceți-vă patul în fiecare dimineață!").

În termeni de leadership, argumentul amiralului e dur și inconfortabil: împlinirea visului mare conține, în mod obligatoriu, servitutea rutinelor mici, acestea din urmă având darul să facă praf orgoliile, fițele și figurile de doi bani, forjând ireversibil, în schimb, caracterele autentice, de cremene, asemeni picăturii ce sapă stânca insesizabil de-a lungul erelor, până la frumusețea copleșitoare, sălbatică, a maiestruaselor canioane născute în timp din lucrarea apei asupra pietrei.

Vă invit să observați că sfaturile de viață ale amiralului încep hard ("faceți-vă patul!...") și culminează soft ("nu abandonați niciodată!...") – asta, ca să fim în stare să schimbăm lumea. Pe românește, comportamentele noastre de zi cu zi sunt cele care, devenite deprinderi, se transformă încet-încet în atitudini, definindu-ne astfel VALORILE în cheia cărora alegem să trăim. M-aș bucura să țineți minte acest enunț în parafrază maiorească, în viețile voastre și dincolo de viețile voastre, și să acționați ca atare: **dacă valori nu sunt, nimic nu e – și totul devine formă fără fond.** Punct.

Dragi tineri, aveți grijă de voi, atât material, cât și spiritual. Spuneți o rugăciune în fiecare zi, dacă vă stă în convingeri. Meditați sistematic, dacă o faceți. Citiți mereu. Dormiți suficient. Faceți sport. Mergeți la teatru. Învățați, dragilor – orice, oricât! Învățătură multă nici odată nu este...

Sunt câteva rezultate din conversațiile mele directe cu generația vârstei voastre minunate: învățați arta și măiestria de a **vă seta singuri obiectivele în viață**, voi pentru voi; și, de asemenea, **învățați să prioritizați** – să nu vă fie frică să tăiați ferm de pe listele voastre *to do* ceea ce devine nerelevant, fie din rațiuni de importanță, fie de urgență, fie de ambele simultan. Iată primul meu criteriu de prioritizare, pe care vi-l recomand: **faceți ce vă place, și nu faceți ce nu vă place!**... Vouă – nu lui mami, nu lui tati, nu lui iubi... VOUĂ, înainte de oricine altcineva!... Dezvoltați-vă profesional intens, armonios, cu cap.

Lumea are nevoie de profesioniști autentici, oameni de caracter care știu bine valoarea muncii pe brânci. Lumea nu are nevoie de tocilari obedienți, care varsă la comandă tot ce au ținut minte pe de rost. În general, mediile academice și profesionale compatibile Harvard fac ușor alergie la tocilari – o știu din propria-mi practică de cursant și profesor acolo.

Implicați-vă civic. Ca să zic așa, n-am găsit altă rimă la leadership, decât civismul. E simplu: *leadership civic* egal cu *binele public*, și asta face cât un milion de alte leadership-uri, absolut respectabile și ele – doar

că integritatea și încrederea exercitate în arena publică sunt cele care definesc sănătatea (și, pe cale de consecință, prosperitatea) oricărei societăți!... *leși la vot pentru că democrația are nevoie de tine!... leși la vot pentru că schimbările nu se fac singure!... leși la vot dacă te-ai săturat de... "asta e, ce să facem"!... leși la vot pentru că e "acum ori niciodată"!... leși la vot ca să nu decidă alții pentru tine!...*

Repetitio mater studiorum, cum spun latinii. Așadar: ...Vreți să schimbați lumea? **Faceți-vă patul impecabil, în fiecare dimineață.** Asta e servitutea hard. **Nu renunțați și nu dezertați niciodată. NICIODATĂ!** E rușine fără margini. Asta e povestea cu valorile.

Și ultima (nu cea din urmă), a mea. Căutați-vi-l, găsiți-l și, apoi, **ZBURAȚI ÎN CERUL VOSTRU CEL MAI ÎNALT CU PUTINȚĂ!**

Gând bun, cu bucurie, tuturor și fiecăruia în parte.

SPECIFICUL ȘI PRIORITĂȚILE GENERAȚIEI "Z"

ANGELA TRUBCEAC,
doctorand (anul V) în Departamentul
Educational Leadership,
College of Education, Health and Society, Miami
University of Oxford, Ohio, USA

Mobilitatea tinerilor a devenit o componentă actuală a realității social-politice din țară. Cu regret, întâmpinând dificultăți în procesul de angajare pe piața forței de muncă, tinerii noștri tind să plece peste hotare, contribuind la "exodul de creiere". M-a șocat discursul de luat rămas bun la final de an școlar al unui absolvent de liceu, referindu-se la colegi săi „Absolvenții de azi – diaspora de mâine”.

Rezultatele unor sondaje efectuate în liceele din țară ne uluiesc prin răspunsurile tinerilor – aproximativ 90 la suta visează să plece peste hotare. Acest fapt ar trebui să ne îngrijoreze, în special instituțiile de resort și autoritățile statului (centrale și locale). Din păcate, Republica Moldova nu e un *proiect atractiv* nici pentru cetățenii săi, nici pentru cei veniți din afară

Vorbind de date concrete, un studiu de referință este Monitorul Social "Exodul de Creiere: Provocări, Consecințe, Căi de Acțiune", realizat de IDIS "Viitorul", care oferă următoarele cifre: „aproximativ 50% dintre beneficiarii de burse în străinătate se întorc după absolvire în țară, circa 25% rămân în țară în care au studiat, iar 25% fie aplică pentru următorul nivel de studii, fie pleacă în altă țară în căutarea unui loc de muncă.”

Așa cum în ultimii peste 4 ani îmi fac studiile și locuiesc în SUA, voi veni cu exemplul american. Astfel, cele 2 autorități guvernamentale care răspund de politici tineret sunt:

- Grupul de lucru interactiv pentru programele de tineret, care reunește 18 departamente și agenții federale în efortul de a colabora și de a armoniza programele de tineret;
- Oficiul Problemelor Globale pentru Tineret, atașat la Departamentul de Stat, care lucrează la nivel mondial cu agenții și ambasade prin peste 70 de Consilii de tineret.

În anul 2013, în SUA a fost lansat Proiectul cadrului de politici pentru tineret numit *Pathways for Youth*, care definește "tinerii" ca vârstă, drept persoane sub 25 de ani, grupându-i în 3 categorii: adolescența timpurie (sub 14 ani), adolescența mijlocie (15-17), adolescența târzie (18-24).

Pathways for Youth este un proiect de plan strategic pentru colaborarea federală în problemele tineretului. Acesta a fost publicat de către Grupul de Lucru Interagențial pentru Programe pentru Tineret, care reunește 18 departamente și agenții federale care se concentrează pe tineret. Proiectul de strategie a formulat o viziune bazată pe punctele forte ale tinerilor având 3 obiective:

- ✓ promovarea strategiilor coordonate pentru îmbunătățirea rezultatelor tineretului;
- ✓ promovarea strategiilor inovatoare și bazate pe dovezi;
- ✓ promovarea implicării și parteneriatelor în rândul tinerilor.

Proiectul își propune câteva inițiative:

- dezvoltarea unui limbaj/ sistem de comunicare comun pe teme tineretului;
- evaluarea și diseminarea modelelor de colaborare;
- centralizarea și diseminarea informațiilor;
- promovarea, colectarea și evaluarea datelor/ dovezilor.

Bănuiesc că majoritatea tinerilor care au decis să-și continue studiile acasă în Republica Moldova, au făcut o alegere conștientă bazată pe o analiză a propriilor doleanțe, aspirații, puteri, conduși și de zona de confort sau alte atașamente emoționale. Vreau să cred că speranțele și proiectele lor de viitor vor corespunde realităților promițătoare.

Din perspectiva emoțională, studiile recente asupra tinerilor arată o creștere a stărilor de depresie, anxietate în rândul tinerilor, în special în perioada tranziției de la adolescență la vârsta adultă, deoarece modalitățile prin care se negociază această tranziție psihologică și socială pot afecta bunăstarea actuală și viitoare. De exemplu, în SUA procentul *tinerilor americani* care se confruntă cu anumite tipuri de tulburări emoționale sau de sănătate mintală crește semnificativ an de an, potrivit cercetărilor publicate de American Psychological Association (2019).

Pentru tinerii moldoveni, plecarea la studii peste hotare în sine nu este o dramă, ci mai degrabă este o oportunitate, sperând că își vor găsi un mediu propice pentru exploatarea maximă a potențialului intelectual. Dacă ești o persoană deschisă spre nou, oameni și culturi noi, atunci viața în străinătate va fi cu siguranță una din cele mai frumoase experiențe a vieții.

În continuare, voi oferi aici câte ceva din experiența personală, cu referire la stările mele emoționale ca studentă străină într-o universitate din SUA. A face studii superioare în Statele Unite implică și anumite costuri, procesul de studii este intens și exigent, dar având ambiții și scopuri clare, dar și o stăpânire excelentă a limbii engleze, poate deveni treptat o poartă spre succes. Universitatea la care studiez eu, Miami University of Oxford, Ohio (MUO), înființată în 1809, întâmpină cu brațele deschise studenții străini și sunt văzuți ca surse de extindere a orizonturilor studenților americani.

MUO oferă un suport enorm studenților internaționali, făcând totul ca tranziția și experiența ulterioară în noua comunitate/familie să fie una de succes, satisfacție și mulțumire.

Asta înseamnă traininguri de orientare, facilitare în achiziționarea unei vize J-1 sau F-1 pentru student (și F-2 sau J-2 pentru membrii familiei), a cazării, a asigurării de sănătate, a călătoriilor și reintrare, acces la actul de securitate socială, traininguri referitoare la completarea taxelor.

În anul 2018 la MUO s-au înrolat 3.177 studenți internaționali din 81 de state, din numărul total de 19.752 de studenți. Aici fiecare student e văzut ca o unică resursă. Aici chiar se respectă diversitatea, asigurându-se accesul și egalitatea de șanse în programele de educație, activități și facilitare în ocuparea ulterioară în câmpul forței de muncă.

A fi un student străin în SUA înseamnă a ține cont de cultura nouă, de societatea diversă, de școală. Altfel zis, abilitatea de a percepe și negocia noul lor statut. Ce se întâmplă cu noi ca indivizi, care am crescut și ne-am format într-un context cultural diferit, atunci când încercăm să trăim într-un nou context cultural?

Pentru acest scop fiecare universitate din SUA are un Program de orientare a studenților internaționali. La MUO se numește „International Students and Scholar Services” (ISSS) și e sub umbrela departamentului Global Initiatives, unde fiecărui student îi este atribuit un mentor. Aici se depune mult efort ca noi să ne simțim ca acasă, fiind departe de casă. Scopul ISSS este să faciliteze admiterea, reținerea și absolvirea studenților internaționali, asigurând succesul experiențelor, prin oferirea informației, serviciilor, acomodării și accesul la activități culturale comunitare relevante.

Din experiența personală academică, dar și datorită domeniului în care mă aflu ca student doctorand, instructor (TA – teaching assistants), predau al 9-lea semestru cursul EDL 204 – Sociocultural Foundations of Education, în mare parte studenților anului I-II), și ca tânăr cercetător în domeniile: educațional leadership, istoria educației, studii culturale, multiculturalism și educația pentru pace, pot afirma că studenții din statele europene, se confruntă cu mult mai puține provocări/ probleme față de semenii lor din statele arabe, africane, latino-americane sau asiatice.

Dorul de casa părintească, de familie, părinți și copii, prieteni și colegi, de foștii elevi, de meleagul natal-sunt ceea ce ne leagă de baștină, afectând parțial starea noastră emoțională și suferințele/ trăirile noastre interioare de zi cu zi.

TINERII, SOLUȚIA ȘI GARANȚIA VIITORULUI PROSPER AL REPUBLICII MOLDOVA

Andrei MUNTEANU,
Membru al Curții de Conturi
din Republica Moldova

***Numai obiceiurile bune formate în tinerețe
sunt cele care contează cu adevărat.***

Aristotel

Migrația tinerilor este o problemă nu doar a Republicii Moldova, ci și a multor alte state, în special a celor în curs de dezvoltare. Este o problemă gravă, cu o explicație, la prima vedere, simplă: fiecare dintre noi are dreptul să aleagă, iar tinerii zilelor de astăzi au mult mai multe oportunități în a face alegere în raport cu tinerii de acum 15-20 de ani. De fapt, temelia unei asemenea alegeri are și ea o bază destul de solidă, care, în linii generale, ar fi numită „încrederea într-un viitor prosper”.

Dacă cu 20 de ani în urmă, în majoritate plecau părinții în căutarea unui loc de muncă bine plătit, iar mai apoi plecau și copiii pentru reîntregirea familiei, în timp lucrurile s-au mai schimbat. Astăzi, suntem cei ce furnizăm altor state un potențial intelectual enorm și, de fapt, nu este cea mai mare problemă plecarea tinerilor la studii peste hotare. Problema cea mare este că majoritatea nu doresc să se întoarcă în țară.

Tinerii sunt cei ce merg în pas cu timpul. Ei sunt energici, ambițioși, creativi, cu resurse inepuizabile, care pot realiza imposibilul. Aici trebuie să intervină și maturii, care, punându-le la dispoziție experiența lor, ar asigura un suport extraordinar pentru cei ce au nevoie de susținere.

Probleme, riscuri, greutăți există în orice țară, la fel ca și beneficii și oportunități. Oare le este simplu celor ce fac studii peste hotare? Nu mă refer doar la partea psihologică a problemei. Dar câți din ei cedează în fața greutăților și revin pentru a continua studiile în țară? De ce oare?

Alegem totuși să facem studii peste hotare. Indiscutabil, cunoștințele obținute în instituțiile de renume din străinătate sunt apreciate. Ar însemna aceasta oare că în Republica Moldova nu se face carte la facultate? Cu siguranță, cunoștințe se obțin și aici. Important este că reușește până la urmă cel ce muncește

din greu și aceasta nu este deloc ușor. De aceea, tinerii trebuie să aibă un scop clar, spre care să tindă cu sârguință și ambiție. Lucrurile trebuie făcute cu dedicație dacă dorim să ajungem unde ne-am propus. Aceasta este de fapt școala vieții.

În acest context, vreau să aduc un exemplu propriu: fiind întrebat de soție de ce practic maratonul, îndeosebi cel montan, care implică multe riscuri, având o formă fizică bună și o masă musculară pe potrivă, am răspuns: „Acolo, departe în munți, când nu este nimeni în preajmă, iar organismul este sleit de puteri și priveliștea nu este dintre cele mai pitorești, de fapt nu antrenezi atât mușchii, cât caracterul. Nu ai dreptul să cedezi, pentru că pot fi consecințe, iar acasă te așteaptă cei dragi. Astfel, îmi antrenez calitatea de a nu ceda”.

Nu cedați niciodată, dragi tineri, atunci când sunteți pe calea realizării aspirațiilor voastre, dar țineți cont și de riscurile care pot apărea, de sfaturile celor cu experiență și, cu siguranță, veți reuși! Fiți realiști!

Implicarea civică a tinerilor este una în dezvoltare, care necesită o promovare și susținere activă din partea instituțiilor responsabile. Există cazuri în care lipsa informării, din cauza unei comunicări inefficiente, influențează negativ asupra unor procese menite să stabilizeze situația la capitolul exodul tinerilor.

Potențialul de care dispun tinerii trebuie realizat pe deplin, de dorit aici, în Republica Moldova. Oportunitățile pe care le oferă atât instituțiile de învățământ, cât și piața muncii poate nu sunt dintre cele mai bune comparativ cu ale altor state, dar nu sunt nici de neglijat. Pe piața noastră a muncii, în funcție de domeniul selectat și de capacitățile tinerilor, pot fi găsite și oferte generoase din punct de vedere motivațional. Aici accentul trebuie pus atât pe motivarea financiară, cât și pe alte tipuri de motivare. De menționat că statele dezvoltate pun un accent destul de mare pe motivarea non-financiară.

Datoria noastră, a celor maturi, constă inclusiv în analiza și eliminarea cauzelor care fac tinerii să aibă temeri referitor la viitorul lor în Republica Moldova.

Maturii de astăzi, care au decis să locuiască în Republica Moldova, cei care sunt părinți ai tinerilor, de fapt, au fost și ei tineri în trecutul nu atât de îndepărtat. Oare nu aveau și ei aspirații, oare nu-și doreau un viitor prosper? Însă, ei au decis să rămână, iar contribuția lor la viitorul acestei țări, în care au născut copii, este una care poate fi analizată doar în dinamică și nu trebuie neglijată, chiar dacă nu întotdeauna face față așteptărilor.

Viitorul zilei de mâine sunt tinerii de astăzi, care sunt talentați, ambițioși, axați pe scopuri bine determinate și care cu dorință și efort, prin exemplul propriu pot schimba, cu certitudine, starea de lucruri, în scopul asigurării atractivității Republicii Moldova atât pe plan național, cât și internațional.

Cu cea mai mare încredere în tinerii de azi, aștept ziua de mâine...

CONSECINȚE ALE PLECĂRII CETĂȚENILOR PESTE HOTARE ȘI POLITICI DE SUSȚINERE A TINERILOR

**DENIS ROȘCA, profesor universitar,
autorul enciclopediei "Cartea de Aur
a Basarabiei și a Republicii Moldova".**

Tinerii de azi sunt într-o stare de „stand by” pentru a observa noile oportunități. Prin intermediul rețelelor de socializare și a evenimentelor, colectează oportunitățile ce îi pot ajuta

să se dezvolte. Spre exemplu: unele evenimente pot genera contactele necesare pentru a dezvolta parteneriatele; unele site-uri de crowdfunding pot ajuta la acumularea de fonduri pentru a dezvolta o idee; implicarea în voluntariat poate oferi oportunitatea de a călători gratuit în mai multe țări ale lumii; anunțurile pot aduna echipe care să dezvolte un proiect ce ajută la perfecționare și pune un plus gros la CV.

Tinerii doresc să interacționeze cu cei rămași acasă pentru a-i ajuta. Am văzut proiecte de mentorat, am văzut proiecte de caritate, am văzut proiecte de schimb de experiență, am văzut proiecte ce se lobează pentru a ajusta legislația.

Dar exodul este condiționat în mare parte de dorința de avea studii bune și a fi competitiv pe piața muncii. Indicatorul cel mai important rămâne a fi – câți copii au plecat peste hotare din licee și gimnazii, deoarece deseori dacă pleacă copilul – înseamnă că a plecat întreaga familie. Partea negativă a acestui exod se va simți în termen de circa 10-15 ani, deoarece actualii tineri în această perioadă formează familiile, deci viitoarea generație de copii se vor naște în afara țării. Astfel va scădea natalitatea țării și potențialul de creștere.

De aceea promovarea politicilor de tineret este necesară și actuală. Pentru autoritățile locale, o modalitate ar fi identificarea surselor de autofinanțare. De exemplu: plasarea unor camere de vedere în localități, care constată încălcările regulamentului circulației rutiere sau alte devieri de la lege, iar banii acumulați din amenzi sunt direcționați în fondul de tineret al localității. O modalitate eficientă ar fi autoguvernarea – delegarea unui set de responsabilități administrative tinerilor, pentru a-i antrena în procesul organizatoric și a obține experiență. Astfel ei vor fi conectați la soluționarea problemelor localității și mai greu vor părăsi comunitatea.

Tinerii pot fi promovați în țară mai insistent prin implementarea de către autorități a politicilor publice adecvate. Însă nu trebuie să ne axăm doar pe principiul angajării în instituțiile publice ale statului. Experiența pe care o poate obține la stat este necesară pentru a cunoaște legislația, procedurile, factorii de decizie, lucrul în echipă, mecanismul de delegare a responsabilităților, disciplina. Această experiență se necesită a fi completată prin propria activitate creativă.

Statul poate ajuta tinerii prin suportul în dezvoltarea ideilor pe care le au. Suportul poate fi de **natură financiară** (burse de merit, granturi, linii de creditare, fond de garantare a creditelor), **infrastructură** (alocarea de spații cu regim de arendă preferențial), **facilități** (scutire de taxe, achiziții publice, credite ipotecare preferențiale, compensații salariale pentru angajator), alte categorii de parteneriate publice private. Astfel, politicile publice pot fi ajustate în funcție de necesitățile primare ale tinerilor. Consiliile consultative pot genera lista priorităților, ele fiind bazate pe sondaje interne ale organizațiilor.

DIZABILITATEA SISTEMULUI DE EDUCAȚIE NEADAPTAT CERINȚELOR DE PIAȚĂ A MUNCII - MOTIV DE DEZNĂDEJDE ȘI CEDARE, OR PLECARE DE-ACASĂ

LIVIU MORARU,
Consilier în cadrul Cabinetului Ministrului
la Ministerul Justiției Republicii Moldova

Viața noastră nu este liniară și cultura tinerilor este una organică, care evoluează în mod constant prin gândurile, sentimentele și acțiunile lor, care le realizează zi de zi. În prezent, provocările de a transforma sistemul educației în ceva mai potrivit sunt strigătul secolului XXI.

În centrul acestor transformări se cere deja a fi o abordare total diferită a rolului și potențialului tinerilor în Republica Moldova. Când vorbim despre realizarea potențialului nostru, trebuie să notăm două sensuri ale termenului. În primul rând, este nevoie să înțelegem gama și varietatea pe care le transpunem ulterior în realitate.

Educația, prin scopul ei, are un rol determinant în dezvoltarea orizonturilor de cunoaștere, a abilităților de orientare, adaptare și a instrumentarului tehnic util creșterii economice a statului.

Elocvența în acest sens revine sistemului educațional tradițional al Republicii Moldova, care generează de-a lungul timpului serioase probleme în toate sectoarele de pe piața forței de muncă, în toate sistemele, cu orientare și manifest la treptele superioare de control ale statului.

Aceste probleme le simțim cu toții, de la un capăt la altul al pieței muncii, de la supra calificări, la cei fără nici o calificare. Observăm că indiferent de cine accede la putere, politicile naționale privind educația îi au în vedere pe tinerii absolvenți de facultăți. Chiar dacă practica la care cu toții suntem martori, că politicile pot să funcționeze, păi adesea absolvenții se ciocnesc cu o problemă omniprezentă lor, lipsa locurilor de muncă.

Secolul XXI a venit la pachet cu multe alte părți gri și cu un fenomen al inflației crescute a specialiștilor absolviți. Creșterea numărului de absolvenți cu studii superioare a dus la o criză neașteptată în recrutarea acestora în câmpul muncii. În disperare de cauză, după studii dictate de un sistem neadaptat cerințelor de piață a muncii, absolvenții sunt grăbiți fie să părăsească țara, unde se rezumă la munci inferioare studiilor încheiate, or în mic procent, rămân pe poziții inferioare în diferite companii din țară.

Problemele sunt foarte critice pentru cei cu studii și calificări, însă pentru cei care nu dispun de calificări sunt usturător distrugătoare. Sistemul educațional actual din Republica Moldova, chiar dacă produce un număr mare de tineri specialiști, acesta nu reușesc să facă față standardelor acestora. Despre acestea ne indică clar ratele înalte de abandon școlar, retragerile din sistemul educațional obligator etc., cu implicarea unor mulți factori cunoscuți de fiecare din dvs.

Elementele de bază în dezvoltarea personală a tinerilor rămân a fi individualitatea și autenticitatea. Aceasta au demonstrat-o personalitățile renumite. Și din motivul că situația noastră este literalmente nouă, trebuie deci să gândim și să acționăm diferit. Lucru important și pentru situația tinerilor din Republicii Moldova, ce presupune întâi de toate dezrobirea noastră personală, individual de stereotipuri și "povețe" fictive și apoi va fi loc ca să realizăm schimbarea într-o acțiune și în slujba binelui nostru și acestei țări.

Probabil, subiectiv lăsând tratat acest text, pentru a merge mai departe e loc să ne descălțăm de "sandalele PR-ite", vândute din interes pentru o viață mai bună, fără mare drept de alegere și impunere, să ne scuturăm de toate mesajele iluzorii cu care devenim "vaccinați" zilnic, or să ne dezvoltăm zona de paravan imun, prin cultură, artă, or comun îmbuchetat, lărgirea orizonturilor de cunoaștere prin veșnică studiere.

Ținând cont de cumulul provocărilor cu care ne ciocnim în simțitul prezentului, cea mai însemnată și profundă schimbare ar fi cazul să se producă în modul în care ne concepem propriile capacități, desigur cu paralela reflectată asupra copiilor noștri, or zisa generație vie ce se produce pentru viitor. Citind lecții copiilor, de la catedră tinerilor studenți, regret să constat și reafirm aici că mulți sau poate majoritatea celor ce constituie tânăra generație nu au nici cea mai vagă idee despre realele lor talente, vocații sau abilități.

Indiferența îi ține în levitație somnambulă. Prea mult societatea noastră s-a relaxat, prea mult ne-a influențat fenomenul globalizării, chiar și în percepție, auzind adesea considerațiunea tinerilor că nu au nici un fel de înzestrări, așteptând perioadă de plecare, de chemare făcută din afara țării de părinții acestora și dând vina tot pe ceea ce lipsește lor, pe competența de cauză a politicului din țară. Poziția mea este în acest sens că toți suntem înzestrați prin naștere cu talente dobândite genetic, doar că puțini sunt cei care sunt gata să părăsească zona de confort, să depună ceva efort și să-și dezvolte anumite abilități în mod corespunzător, unde subscriu îndemnului.

Ironia sorții oglindește unul din principalele motive ale irosirii de talent, de potențial ce poate duce la realizare un fapt început și anume de procesul menit să îl dezvolte, anume de educație. Fundament

piramidal ce produce funcționalitatea sistemelor de mai departe, or blocajele ce țin în supraviețuire prin ranchiună treptele superioare în stat, treptele manitate de deputații care vin și se autoproclamă post corupere frecventă, ca salvatori incomparabili statului, a generației tinere care poate sta la ei acasă, chiar electoral "repatriindu-i".

Dar dacă suprapunem câteva decenii anterioare, tragem linie în clipele prezentului și evaluăm potențialul de acțiune al acestora de mai departe, câtă coloană și rigiditate simțim în motorizarea schimbării în bine de mai departe cu implicarea ta, ca tânăr, or ca cel ce-i sunteți dascăl?

SIGURANȚA COPIILOR/ ADOLESCENȚILOR ÎN MEDIUL ON-LINE

VLAD ROIBU,
avocat stagiar

În prezent, importanța și locul pe care îl ocupă cultura digitală în viața adolescenților sunt esențiale. Statisticile privind accesul și gradul de utilizare a mediului virtual au înregistrat creșteri fulminante, mai ales în rândul acestei categorii demografice.

Noile tehnologii includ posibilități și capacități imense de prelucrare, stocare și distribuire a materialelor prin intermediul diverselor mijloace de comunicare – posibilități care mai ieri nu erau accesibile. Acestea oferă utilizatorilor spațiu de creativitate, oportunități de învățare, participare, comunicare, care nu întotdeauna sunt lipsite de riscuri.

Deși copiii și tinerii sunt actorii principali care dirijează cu succes lumea digitală, din păcate proiectarea și prevenirea riscurilor la care aceștia sunt expuși este un exercițiu dificil.

De obicei, posibilele riscuri la care se expun copiii sunt asociate cu conținutul negativ publicat online, protecția datelor cu caracter personal sau comunicarea cu persoane necunoscute. La fel, în calitate de utilizatori ai tehnologiilor informaționale, copiii/adolescenții sunt de fapt cei mai vulnerabili riscului de acostare în scop de abuz sexual sau riscului de abuz sexual documentat și circuit online (materiale foto/ video cu abuz sexual al copiilor). Fiind la vârsta la care sunt deschiși spre comunicare și explorare, tinerii se pot aventura în experiențe noi, iar în lipsa unor mecanisme eficiente de apărare la abuzuri, devin ținta perfectă pentru răufăcători.

În acest context, este foarte importantă încurajarea și facilitarea folosirii Internetului în condiții de siguranță și flexibilitate. Mai mult decât atât, în acțiunile de informare și educare a copiilor privind utilizarea tehnologiilor informaționale, trebuie implicați atât părinții, tutorii, cât și instituțiile de învățământ, mass-media, operatorii de telefonie mobilă și prestatorii de servicii Internet.

Cu titlu de recomandare, pentru sporirea siguranței online în rândul copiilor/adolescenților, sunt necesare implementarea următoarelor măsuri: organizarea periodică a activităților școlare în domeniul siguranței online; crearea și promovarea unei platforme online de intervenție, în cazuri de abuzuri online, pentru consilierea copiilor; elaborarea și distribuirea resurselor informaționale pentru cadrele didactice, utile în desfășurarea lecțiilor sau activităților la subiectul siguranței online.

DESPRE CUM M-AM SĂTURAT SĂ FIU MARGINALIZATĂ DE PATRIOȚII ȚĂRII

(Despre partea mai puțin frumoasă și mai mult ascunsă a adevărului unui tânăr plecat la studii peste hotare).

VASILIȚA CRISTINA,
studentă în anul I la Master,
Genetică Moleculară UAIC, Iași, România

Curios: cum omul acesta, neavând aripi sau înotătoare care să-l propulseze înainte peste proverbialul „mări și țări”, singura atribuție fiindu-i mersul, și-a gândit și construit mijloace care să-l ducă mai aproape de sursa de apă, apoi mai aproape de rege, apoi mai aproape de noua Indie sau de Lună? A ne împotrivi firii nomade a omului din pricina căreia populăm astăzi continentul european, nu este nici măcar condamnat, ci pur și simplu ridicol. Și totuși iată-ne aici, urmărind cele n-șpe posturi de știri care trâmbițează, an de an, tristețea universităților din țară: „nu-i studentu’!”.

De câțiva ani, de când mă regăsesc și eu în rândurile studenților, urmăresc cum august de august și septembrie de septembrie, acoperind tam-tam-ul din 27/08 și jubilând, ca o lovitură peste față dată zilei în care o sărbătorim pe ea LIMBA ROMÂNĂ, prognoza meteo anunță că și în anul academic ce urmează, așa cum a fost și în cei precedenți, va bate vântul pe holurile universităților din țară. Tabloidele nu au nici cea mai mică urmă de reținere: „Învățământul universitar din Republica Moldova: în 2019 va fi și mai rău.” (preluat).

Oare ce crede mătușa Mărioara, care știe că nu i se mărește pensia pentru că în țară scade natalitatea, iar numărul persoanelor apte de muncă (din „contul” cărora se creează pensiile) este în declin? Oare cum mă vede ea pe mine și pe ceilalți circa 70% de colegi ai mei, promoția LAȘM 2016, care, să formulez mai frumos, și-au luat zborul? Unii consideră că noi suntem Iașii neamului. Noi am fugit de greutate, suntem egoiști și ne gândim numai la noi. Nu am stat să luptăm și să ne sacrificăm pentru binele majorității (în condițiile în care majoritatea e oricum în afară). Ne-am dat cu americanu’. Nu ne iubim țara/ patria/ neamul/ limba/ poporul/ bucuria din spatele casei. Am uitat de unde am plecat. Niște trădători. PARIA.

S-ar putea să fi exagerat pe alocuri, deși, nu am nici cea mai mică îndoială că în iminența unui referendum – soluție de spălat creierii, caracteristic nouă, dacă mai sunt și alimentați cu ”macaroane” (chiar hai să arătăm cu degetul de data aceasta) suntem vina, cauza și motivul INSTABILITĂȚII DIN ȚARĂ, cetățenii pașnici ai Republicii Moldova nu vor ezita să ne huiduiască nițel, eventual să-și convingă partenerul sau vecinul cu nelipsitul „am zîs eu, am zîs eu că așa o să șie, țara moare di foame da ii fug la universități di pisti hotari, da și, noi navem??”.

Vorbesc aici din perspectiva unui tânăr care a plecat la 19 ani de acasă. Vorbesc din perspectiva unui imigrant care s-a ținut cu dinții de procesul de obținere a celei de-a 2 cetățenii ca să nu i se mai reproșeze că nu e româncă dintotdeauna. Vorbesc din perspectiva unui pasager al autoturismului cu numărul de înmatriculare C SL 628 căruia stă să-i sară inima de fiecare dată când ajunge la vamă: „Oare de data asta cum va fi? Oare mă întreabă? Dacă nu mă lasă să trec cu bagajul cu mâncare? Sper să nu dureze mult.”

Nu suntem Iași, nu suntem indiferenți. Mi-am iubit țara când am ales să-mi fac studiile în altă parte. Am urât sistemul care mi-a făcut imposibil să-mi urmez visul acasă. Am știut că plec și asta e, fără cale de întoarcere. Revin în Republica Moldova și încerc să nu aud reproșurile nespuse și dojana rudelor care mă văd prea rar. Încerc să nu văd disprețul în spatele zâmbetului fals și al reacțiilor de „foaaarte bine!”, dispreț pentru faptul că am plecat. Pentru cum vorbesc. Pentru cât vorbesc. Despre ce vorbesc. Și culmea,

sunt condamnată că vorbesc românește într-o țară care pretinde să aibă manuale de *limbă română* și să studieze *literatură românească*, dar are butoane de RU/ MD/ RO/ ENG drept opțiuni pe pagina principală a unui portal virtual de știri.

Ei se așteaptă, probabil, să revenim cu capul aplecat, cu o undă de pocăință în stilul fiului risipitor, gata să ne acceptăm greșeala și să ne asumăm consecințele – imposibilitatea de a scăpa vreodată de reproșul „ai plecat - ai plecat și te credeai mai bună decât noi toți și umblai cu nasul pe sus da iaca na tot aici te-ai întors.”

Da, am plecat. Și cred că am făcut o alegere conștientă. Și nu, nu cred că voi reveni. Dar lumea asta e prea mare pentru a sta locului, iar viața prea scurtă pentru a mai zăbovi.

Îmi croiesc o viață și o carieră altundeva decât în țara în care m-am născut și trebuie să încetați să mă determinați să-mi asum vina și rușinea. Nimeni nu are absolut nici un drept și nu poate fi, sub nici o formă, îndreptățit să ne condamne pentru ALEGERILE PE CARE LE FACEM, căci, ultima dată când am verificat, Republica Moldova era, măcar pe hârtie, o țară democratică.

DESPRE AFIRMAREA TINERILOR SAU DESPRE CUM SINCERITATEA FAȚĂ DE SINE NE POATE ADUCE SUCESUL DORIT

MIHAI BORDEIANU

Information Services Manager/ Digitalisation
Enthusiastic, București, România

O să încep demersul adus acestui subiect prin definirea conceptuală a termenilor. Da, este o viziune clasică pe care am deprins-o în competițiile de dezbateri. Afirmarea presupune o viziune subiectivă, ușor individualistă însă macro putem distinge dorințe și elemente asemănătoare în demersul nostru asupra împlinirii. Tinerii reprezintă un grup social care sunt definiți de un demers post adolescentin, demarează apig forme de cunoaștere, dar și dorințe intense de emancipare. Vorbind despre origini, în acest articol cu referire la Republica Moldova, reprezintă motivele care ne induc spre abisul dilemei noastre naționale – identitatea. Pentru mine cumva totul pornește din acest punct, acest element primordial pentru progres, care definește omul din noi, dar și personalitatea noastră lăuntrică.”

Revenind la o formă cotidiană, afirmarea fiecărui tânăr din Republica Moldova este strict legată de dorința și forța sa. Mă refer în primă speță la atitudine, modul în care te complaci într-o stare de confort și dorința uneori nebună de a te depăși, de a încerca, de a munci și cu siguranță setea constantă de cunoaștere. În consecință ajungi să devii puternic, flexibil în orice mediu economic și instituțional. Aici apare și dorința multora dintre noi de a pleca în alte state sau pe alte continente. Te întrebi dacă este rațional să rămâi, să aștepti că indiferența va dispărea sau să pleci și să investești undeva unde concepte precum „protecția libertății, proprietății private sau egalitatea de șanse” sunt instituții deja formate.

Prin urmare nivelul respectului social între oameni dar și al instituțiilor față de cetățean este perturbat de forme de corupere excesivă, dar în special încurajarea slabă venit de la o clasă politică ușor expirată. Undeva aparent se observă scilipiri care tind să reaprindă discuții privind identitatea sau reconstrucția instituțională. Aceste elemente creează un efect demotivant asupra modalităților de afirmare a tinerilor ducând la exodul acestora în state dezvoltate.

Acum, mă adresez ție, celui care citește această sinteză, indiferent de împrejurimi, tu decizi și doar tu poți face diferența. Paradigma educațională a evoluat extraordinar, susținut de un mediu pedagogic poți atinge stelele, la propriu. Pin multă muncă și perseverență poți ajunge ce ți-ai dorit, dar în special să faci ce îți place. Poți fi lipsit de idei astăzi iar mâine să ai bagajele pline cu informații adunate din toate bibliotecile lumii.

Înțeleg că indiferent de vise sau evenimente de care ne lovim în viața cotidiană, există o necesitate absolută de conștientizare. Altfel spus momentul în care fiecare dintre noi ne asumăm, ne privim în oglindă și suntem sinceri. Atunci ne dăm seama cu adevărat cine suntem, unde ne-am mințit, dar și unde trebuie să ne dedicăm mai mult. Păcat ar fi să dai vina pe împrejurări și situații când tu poți construi succese nenumărate. Întreabă-te, gândește, contrazice de este cazul. Acest demers îți dezvoltă curajul.

OARE NOI TINERII APARTINEM ACESTEI COMUNITĂȚI?

MIHAI ROTARU,
Centrul de Tineret Moldova

Noi, acei tineri care avem vârsta permisă prin lege, (în R. Moldova - 18 ani), va trebui să ne exercităm dreptul la vot. În ajunul alegerilor toți ne spun cât de mult contează votul nostru și

cât de important acesta este pentru comunitate. Sună a responsabilitate, așa-i, de ce doar sună? Pentru că, analizând din experiența alegerilor precedente, o să vedem că nouă, tinerilor, nu prea ne place să ieșim la vot, adică să fim responsabili. Oare cum crezi: de ce? Aici putem să răspundem cu mulți de "Deoarece că...". Totuși, aș dori să afirm: cu excepția perioadei de alegeri, inclusiv de tineri, se cam uită.

În viziunea mea anume modul greșit de percepere a maturilor, că toți trebuie să simtă și să gândească ca ei, duc la demotivarea tinerilor de a ieși la vot. Această percepție de superioritate ne este înșământată și alimentată de când suntem copii. Încă din familie ni se spune că trebuie să tăcem, că suntem mici. Mai apoi la grădiniță, apoi la școală acest proces nu încetează, ci din contra continuă în a ne limita. Din acest motiv mulți tineri, în loc să fie motivați să se implice în viața comunității din care fac parte, sunt descurajați și lipsiți de dreptul de fi cetățeni activi. Ca rezultat a celor expuse anterior, aș vrea să menționez datele biroului de statistică, ce ne spun că circa două treimi (64,0%) din tinerii cu vârsta cuprinsă între 15-34 ani sunt economic inactivi, iar fiecare al treilea tânăr de 15-29 ani nu lucrează și nici nu învață (tineri NEED). Aceste statistici din punctul meu de vedere trebuie să ne dea multe semne de întrebare, iar lipsa de interes a autorităților, de a implica tinerii în procesul decizional, cât și lipsa unei strategii de dezvoltare a zonelor rurale va duce ca în viitorii ani cifrele menționate mai sus să fie mai alarmante.

În pofida acestor date atitudinea față de tineri cam nu se schimbă și ajungem din nou în momentul când ni se spune că trebuie să ne exercităm dreptul la vot, și să fim mai activi în aspectul social. Scuzați, dar de

unde să luăm acest sentiment, activism, dacă de mici am fost educați într-un alt stil de viață în care am fost excluși din majoritatea proceselor în care puteam să ne dezvoltăm sentimentul de apartenență a acestei comunități. Ca rezultat, mulți dintre noi nu sunt pregătiți să-și asume responsabilități. Iar, între timp, această teamă poate să devină o realitate ereditară, iar noi datorită acesteia, ne transformăm în cetățeni activi sau mai puțin activi - din punct de vedere socio-comunitar. Pe finele acestei scrieri, vreau să-ți comunic că nu este obligatoriu, să gândești, sau să simți ca și mine, ci trebuie să nu îți fie frică să fii tu însuși.

EXODUL INTELECTUAL ÎN REPUBLICA MOLDOVA

SOFIA COPACINSCHI,
masterandă, Universitatea
"Babeș-Bolya", Cluj Napoca,

În fiecare an, o parte dintre cei mai competenți tineri ai țării noastre aleg să plece în alte țări pentru căutarea unor oportunități mai bune, să se integreze mai eficient social sau profesional. Eu am identificat oportunitatea de a face studii în Belgia, apoi în România, unde acum studiez la masterat. Recunosc: am realizat mai multe, decât aș fi făcut acasă. Mi-am creat rețele profesionale,

am dezvoltat proiecte și am învățat din greșeli.

O dată cu plecarea persoanelor competente, fenomenul de îmbătrânire a populației se acutizează, iar carențele șomajului și sărăcirii populației devin o provocare pentru Republica Moldova pentru următorii ani. Motivele exodului pot fi multiple, precum mediul social tensionat, lipsa oportunităților de afirmare, instabilitatea politică, criză economică, lipsa unor politici de stat clare pentru tineret, acestea fiind unele dintre cele mai frecvente motive. Această problemă este o actualitate la zi și se amplifică anual tot mai mult.

Statisticile ne prezintă că fiecare al patrulea tânăr planifică să plece peste hotare pentru a lucra (64% dintre aceste persoane sunt din mediul rural, 16% – din Chișinău), fiecare al treilea tânăr are dubii că în viitor va lucra conform specialității, iar 1/3 din tineri doresc să se stabilească în străinătate (IDIS Viitorul, 2018).

Voi încerca să menționez unele soluții, pentru a impulsiona tinerii să rămână în țara lor, să o dezvolte și să rămână acasă, pentru a fi satisfăcuți profesional. Știu că pare o utopie, o provocare greu de acceptat pentru cei cu așteptări și vise mari. Trebuie să recunosc că majoritatea colegilor mei din domeniul voluntariatului și implicării sociale, au ales să plece, au reușit multe și studiază în universități de prestigiu.

Un exemplu este Gleb Vizitiv, care de la sute de kilometri, on-line a creat o platformă de suport academic cu cursuri de matematică pentru cei care nu reușesc să beneficieze de un profesor specializat, competent. Cunoaștem că în regiunile rurale, este o problemă să oferi elevilor educație de calitate. Acest student în străinătate este un exemplu al celor care mai cred că în Moldova există viitor. Acest fost coleg din CLCT (Consiliul Local al Tinerilor și Copiilor) a creat platforma educațională și cursurile, pe bază de voluntariat. Cu siguranță și noi putem contribui la bunăstarea țării noastre, oriunde ne-am afla.

Tinerii se lovesc cu problema lipsei de perspectivă, care îi face să plece din țară. Majoritatea tinerilor de azi nu se mai mulțumesc cu un serviciu oarecare și cu un salariu mic. Elevii și studenții cu rezultate bune privesc în perspectivă și nu văd nimic la moment posibilități să se integreze în Republica Moldova pe termen lung. Ei își doresc o carieră asigurată și o locuință, dar țara în care s-au născut, nu poate să le ofere această șansă, iar acest lucru îi determină să-și îndrepte planurile de viitor peste hotarele țării.

Dezvoltarea economică și transparența politică devin factori decisivi în îmbunătățirea situației privind problema exodului intelectual. Ca să poți schimba și oferi ceva mai bun, persoanelor calificate, ai nevoie de ani de muncă și de cât mai multe exemple pozitive, care inspiră și motivează comunitatea să se implice mai mult.

Există loc pentru ceva mai bun? Întrebarea este: câți mai pot lupta pentru dezvoltarea țării, acasă cu cei rămași?

TINERII ÎNTRE DOUĂ CASE: ACASĂ ȘI ACASĂ DE PESTE HOTARE

VADIM BUDEI,
student, Budapest Business School College of
International Management and Business

Tineretul din Republica Moldova poate fi descris ca o generație extrem de activă, bine pregătită pentru noi greutăți și în așteptarea schimbărilor pe mai multe extensii.

Sunt plecat de acasă de doi ani și revin doar de sărbători. Sunt la curent cu toate noutățile de acasă, cu toate schimbările, însă nu pot fi tot atât de sigur de faptul cum se simt tinerii acasă.

Cred că o noțiune importantă, ce trebuie de readus la realitate, este conexiunea între acasă și acasă de peste hotare. Noi toți trăim între două case și suntem un oarecare pod între două realități, ceea ce pe alocuri mă pune să îmi fac griji privind la viitorul meu.

O actualitate pentru mine ar fi năzuința de a găsi cât mai multe motive pentru a mă întoarce eventual acasă. Vreau să mă întorc acasă pentru a implementa absolut tot ce am învățat aici. Nu e vorba de politici sau afaceri, e vorba de faptul că aici am prins multe soft-skills și vreau să le aduc acasă. Tinerii plecați de acasă învață să fie mai independenți și mai descurcăreți, pentru că nimeni nu ne așteaptă cu pâine și sare la noua casă și tot ce dorim trebuie singuri să ne dobândim.

CE POATE CREA ȚARA PENTRU A ATRAGE TINERII ACASĂ?

ZELIONÎI VASILE,
student, Universitatea "Ștefan cel Mare",
Suceava, România

Păreră tineretului de-a lungul ultimilor ani nu s-a modificat. Toți se gândesc cum să-și aprovizioneze bugetul cu un venit decent pentru a-și putea menține existența. Evident, că acest subiect este mai mult de origine practică, din acest motiv activitatea se observă fizic.

Mulți tineri pleacă peste hotarele țării, începând cu perioada liceală, pentru a-și suplini bagajul de cunoștințe și pentru a găsi noi perspective în domeniul de studiu ales. Cauzele de

plecare ar fi diverse, începând cu părinții care deja s-au stabilit cu traiul în alt stat, până la dezvoltarea personală și profesională a fiecărui tânăr, în funcție de scopurile propuse. Acestea au fost cazuri favorabile, dar, totuși, majoritatea pleacă din cauza stării economice și politice a Republicii Moldova.

Această țară nu creează o infrastructură adecvată pentru atracția tinerilor. Încercări sunt, dar nu în masă. Ofertele lasă de dorit. Un tânăr, în primul rând este atras de un salariu decent, pe care firmele de stat sau private nu pot sau nu vor să le ofere. Pe lângă toate acestea, mai există și cauza lipsei diversității domeniilor noi apărute pe piața mondială.

Chiar, în situația mea, finalizând în acest an studiile de inginer în domeniul mecatronicii și roboticii, nu am oferte adecvate pentru a mă întoarce să activez acasă, din simpla cauză a lipsei posturilor de muncă ce se încadrează neapărat în domeniul studiat. Dacă se găsesc câteva oferte, neapărat se cere o experiență de muncă de câțiva ani, pe care un proaspăt absolvent de facultate nu o poate avea. Partea inteligentă din tineret, adică acei care au mers peste hotare mai întâi să învețe, își văd viitorul undeva departe de casă. Celălalt segment de tineret, pleacă peste hotare cu gândul să se întoarcă acasă și să-și zidească traiul în Republica Moldova.

Statele preferate pentru imigrare sunt, îndeosebi, amplasate în partea vestică sau pe cealaltă parte a globului. SUA, fiind o țară de top cu o dezvoltare multidimensională avansată, este un scop a multor dintre noi. Uniunea Europeană, având în componența ei țări cu nivel de dezvoltare economic ridicat, la fel devine ținta tineretului din zilele noastre. România, la fel – parte componentă a UE, este un punct de pornire al majorității.

O alegere optimă din punct de vedere economic și lingvistic. Fiind un stat vecin, mai multe persoane își pot permite deplasarea pentru studii sau/și job. Nu în ultimul rând, cunosc mulți tineri care au mers și în Est, unde progresul nu este chiar cel mai înalt, dar avansează puternic.

Evident, că aceste direcții au apărut din cauza că punctul final (țările străine) oferă o infrastructură pentru o viață decentă, cu toate tipurile de servicii la un nivel avansat, o diversitate de profesii și un salariu model, pe care îl poți gestiona nu doar pentru a supraviețui, ci și pentru a putea face unele investiții, pentru a putea economisi și ajuta părinții în caz de necesitate.

Procentul din tineret, care se întoarce înapoi după studii este acel care are legături foarte strânse cu rudele și locul natal, la nivel spiritual nu-și poate abandona familia și casa părintească, de aceea aleg să profeseze acasă, chiar și cu un salariu mai puțin obiectiv alegerii sale.

Ce poate crea țara pentru a atrage tinerii acasă? Este o întrebare ce nu-și găsește un răspuns practic în zilele noastre. Dar când se va îndeplini acest criteriu, cu siguranță, vom avea un exod de intelecte în direcția acestui stat, pe care îl numim casă.

AM ÎNVĂȚAT NU PENTRU NOTE, CI PENTRU A MĂ DESCURCA ÎN VIAȚĂ

IOANA VATAMANU-MĂRGINEANU,
studentă, Universitatea din Riga, Letonia

Scriu acest articol de la 2000 de kilometri distanță de locul unde mi se află mereu gândul - acasă. Mă află la Riga, o capitală baltică pe care am decis să o transform în orașul studenției mele. Fac economia la Stockholm School of Economics in Riga, dar nu sunt singura studentă cu certificat

de naștere moldovenesc de aici. Oricât de străină ar părea această destinație, în Riga își mai fac studiile vreo 15 studenți basarabeni. Am ajuns cu toții aici datorită burselor oferite de guvernul

leton și suedez, care acoperă o mare parte din cheltuielile pentru studii, dar și de întreținere. Pentru mine suna interesant și ideea de a studia într-o țară ex-sovietică, care a început de la același start ca și noi, dar care se află cu mulți pași în fața noastră. Mi-aș dori să-i descopăr secretul vitezei, pentru ca, întorcându-mă după studii, să-mi fac țara să accelereze puțin. De fapt, să știți că Moldova ar putea ocupa locuri de frunte în cursa istoriei, dacă generația care a plecat acum la studii peste hotare se va reîntoarce. Tinerii sunt cea mai mare resursă a acestei bucăți de pământ. Avem resurse umane incomensurabil de valoroase, minți lucide care cuceresc concursuri internaționale, tineri care vin cu o pregătire extraordinară și care fac față cerințelor înalte ale celor mai prestigioase universități. Noi, tinerii, suntem niște diamante care au decis să fie șlefuite de giuvaier de peste hotare, dar care ar putea oferi țării atâta strălucire și valoare. Doar trebuie să îi convingem să se întoarcă. Cum?

Din promoția mea de 80 de elevi, doar 25-30 au rămas în Moldova la studii, majoritatea optând pentru medicină. Restul sunt împrăștiați prin toată lumea, fapt demonstrat și de imaginea de alături (o mapă cu promoția 2019 de la Liceul Teoretic Republican "Aristotel"). Ne-am luat foarte greu rămas bun unii de la alții la balul de absolvire. Acum, fiind la mare depărtare, visăm plimbările lungi pe care le făceam împreună pe străzile Chișinăului. Aceste plimbări s-au transformat în discuții pe chat-uri virtuale. Ați putea zice că a fost alegerea noastră să plecăm, dar, adevărul e, că nu am prea avut de ales. Am fi rămas cu cel mai drag acasă, pentru că abia când ești departe, înțelegi că profesoara de română nu exagera când explica noțiunea de "dor". Într-unul din apelurile video cu colegii, ziceam că vom înființa o universitate de nivelul celor de peste hotare la Chișinău, astfel încât copiii noștri să nu trebuiască să parcurgă distanțe așa de lungi pentru a face carte, când ei abia învață să zboare.

Peste trei ani aripile noastre vor fi deja antrenate. Cum să facem ca tinerii să ia exemplul păsărilor călătore, care revin de fiecare dată în țară? În primul rând, noi vrem să vedem o schimbare. Ochiul se obișnuiește ușor cu frumusețea occidentală, așa că revenirea acasă ar putea fi o dezamăgire. Avem nevoie de știri despre reforme și schimbări în sistem. Vrem să vedem persoane competente la funcțiile înalte ale statului, care lucrează pentru popor, pentru o piață liberă de desfacere, lideri politici care încurajează micii antreprenori, tinerii cu start-up-uri și cu proiecte atrase de peste hotare. Vrem ca statul să ne împingă din spate, ci nu să ne pună bețe în roate la primele noastre inițiative. Am vrea să revenim într-o Moldovă spălată pe față, cu o mentalitate și țință clară de viitor. Polemicile despre limbă, origine și apartenență națională ne-au prins într-un cerc vicios. Ar trebui să luăm exemplul letonilor, ale căror demnitate și conștiință națională i-au unit și i-au făcut puternici și au construit cele mai tari ziduri (Lanțul uman din 1989) împotriva marilor vulturi. Tinerii au mari speranțe și determinare în ochi. Avem nevoie de cel mai mic semn de îndreptare a situației locale și ne vom întoarce. Avem nevoie să știm că vom fi apreciați și că eforturile noastre nu au fost zadarnice. Nu șovăiți. Diamantele sunt la mare căutare în toată lumea.

CINE ȘI CUM SUNTEM NOI, TINERII?

DANIEL-NICOLAE PARASCHIV,
Universitatea Bocconi, Italia, Milano

Sunt student și mă consider un reprezentant al tinerei generații din Republica Moldova. Noi, tinerii, formăm un grup unit de talente, care cu sprijinul comunității, poate ajunge dincolo de propria sa imaginație. Din ce în ce mai mulți elevi și studenți, atât din țară, cât și de peste hotare reușesc să se

autodepășească și să pășească încet, dar sigur pe treptele succesului. Dar ce îi caracterizează pe marea majoritate? Consider motivația, plăcerea de a-și urma visurile și perseverența de care dau dovadă mulți dintre acești factori cheie în calea performanței. Dar și mai important e cum abordează eșecurile din stadiile incipiente ale vieții de elev și cum își modelează personalitatea în căutarea propriului eu printre aulele universității. Fiecare are parte de provocări nemaîntâlnite, dar doar adaptarea la necunoscut și răspunsul pro activ transformă potențialul uriaș în succes împlinit. Fiecare dintre ei luptă pentru propriul vis.

Comunitatea joacă și ea un rol important în promovarea tinerelor talente și anume: încurajarea, călăuzirea și îndrumarea acestora. Consider, un ajutor venit la momentul potrivit, un articol despre experiența trăită sau un sfat din partea unui bun mentor sunt esențiale pentru dezvoltarea unui tânăr și parcursul său viitor. Apreciez de asemenea posibilitatea avută în liceu de a mă forma într-un mediu propice și de a da curs propriei pasiuni. Continuând inovarea din sistemul educațional și dând șanse noii generații, se pot crea condiții din ce în ce mai favorabile pentru succesul tinerilor și mai apoi al țării.

Așa cum nu există un caracter definitoriu tânărului din Republica Moldova și cum fiecare deține propriile puncte forte, mi-aș încuraja semenii să purceadă la descoperirea acestora și la savurarea clipelor din lunga și tumultuoasă călătorie a vieții.

Organul guvernamental deține și el un rol important în atragerea tinerelor talente. Consider că există o serie de reforme ce ar transforma Moldova într-o țară mai atractivă pe lista de opțiuni a tinerilor absolvenți, cum ar fi îmbunătățirea programei de studiu, a laboratoarelor, furnizarea locurilor de muncă bine plătite și reliefaarea rolului practic în educația universitară. Ar fi binevenită investiția în diverse evenimente extracurriculare cu prezența conferențiarilor externi, competiții pe plan intern și nu numai, sau burse de merit pentru studenți internaționali. Toate acestea ar lărgi spectrul cunoștințelor studenților, ei aflând tendințele inovatoare din diverse domenii și ar spori atractivitatea Moldovei drept destinație de studiu. Totodată, trebuie să admitem că viața de student e strâns corelată nu doar cu experiența didactică, ci și cu cea socială, acolo unde orașele de peste hotare oferă mai multe oportunități și trăiri de neuitat. Așadar, cred că unul dintre cei mai importanți pași e concentrarea în țară a cât mai multor talente, ce ar genera la rândul lor beneficii economice pe termen lung și ar convinge multe persoane să se reîntoarcă în țară.

MOLDOVA – ȚARA OPORTUNITĂȚILOR

CIOBANU PETRU,
master în domeniul International Business,
Universitatea Libera din Bruxelles.

În ultimii doi ani și jumătate am călătorit extensiv sau m-am aflat perioade îndelungate peste hotarele țării noastre – într-o formă sau alta. Asta mi-a permis să observ direct diferențele culturale și sistemice existente în cadrul

țărilor vizitate. Evident, cel mai ușor era să compar, pe de o parte, mediul în care eu am crescut și m-am dezvoltat – Republica Moldova – și fiecare stat sau regiune vizitată.

În Europa, spre exemplu, am înțeles că cele mai multe posibilități de dezvoltare pentru tineri – pe toate dimensiunile profesionale, economice, educaționale – se găsesc în mare parte în țările nordice. Mulți tineri din țările sudice – Italia, Spania, Portugalia – emigrează masiv în Marea Britanie, Germania, Olanda – în căutarea unui "viitor mai bun, într-un termen mai scurt". Din punct de vedere al potențialului economic și al dezvoltării profesionale – la sigur decizia lor este una optimală.

La acest capitol, tinerii din Republica Moldova tot sunt pe aceeași undă de gândire și acțiune. Plus, tinerii din RM sunt atrași masiv și de universitățile nord și vest-europene, universități care oferă oportunități sporite de angajare în câmpul muncii în spațiul comunitar, în detrimentul universităților de acasă.

Călătorind de-a lungul Europei și trăind de peste un an în Belgia, am simțit pe pielea proprie oportunitățile și unele dificultăți pentru tinerii imigranți. În Europa, protecția socială a tuturor păturilor sociale și a întregii populații este mult mai pronunțată și mult mai diversificată. Pentru studenți, există programe ample de ajutorare socială, reduceri pentru diferite servicii (transport, sănătate), cât și locuri de muncă, cu jumătate de normă, pentru o sursă de venit în plus.

În Republica Moldova sunt prezente toate elementele sus menționate, dar într-o varietate mult mai slabă și cu o valoare economică (reală) mult mai mică. Pentru a stimula dorința studenților și a tinerilor specialiști (cazul medicilor rezidenți care emigrează masiv în România, pentru studiile de rezidențiat) de a studia și a face studii de performanță în Republica Moldova, este nevoie de o nouă mentalitate și sistem corect de remunerare financiară. Afirm aceasta în pofida problemelor financiare cu care se confruntă țara noastră la moment – ele sunt arhicunoscute. Totuși, dacă Republica Moldova ar fi "o afacere", iar tinerii ei ar fi "materia primă" sau "know-how" esențial pentru funcționarea pe termen lung al afacerii – această "investiție" merită total costurile mărite de finanțare, asociate ei.

O altă problemă acută și totodată, strategică pentru menținerea și stimularea activității tinerilor în Republica Moldova sunt oportunitățile de business. Nu doar în particular pentru tineri, direct, de a-și lansa și gestiona ușor propria afacere, ci pentru întreg mediul de afaceri. De curând, am revenit din SUA, după ce am petrecut acolo aproape două luni. Între timp, am vizitat diferite colțuri ale țării și oriunde am fost, am discutat cu tineri antreprenori, de fiecare dată imigranți, veniți din Republica Moldova, Ucraina, Afghanistan, Liban. Aceștia, gestionează sau lucrează la moment în industria transportului cargo, a mobilei (relocarea proprietarilor), tutungeriei sau tâmplăriei auto. Toți mi-au povestit despre succesele lor la moment, dar și despre cât de greu le-a fost la început. Mi-au povestit cât de ușor este să-ți deschizi propria afacere în SUA (din punct de vedere birocratic), cât de ușor este s-o gestionezi, cât de sănătos este mediul de afaceri (competitivitate și justiție funcțională) și despre cât de mult le-a lipsit asta, în mediile și țările de unde au imigrat ei.

Într-o oarecare măsură, trebuie să recunoaștem că succesul lor se datorează și momentelor grele și încercărilor la care i-a supus viața acolo, peste hotare. Oamenii, după ce depășesc momentele dificile din viața lor – nu mai sunt la fel, nu mai sunt ceea ce au fost, din punct de vedere psihologic. Din fericire, majoritatea devin mai puternici, mai motivați și cu o identitate psihologică mult mai bine conturată, care nu

mai poate fi contestată atât de ușor – nici măcar de propria lor conștiință - în eventualele dificultăți de viitor. Totuși, SUA este, cu adevărat - "tărâmul posibilităților". Atâta timp când ești motivat, ai o idee foarte bună și ai dorință de a munci pentru a o pune în practică – puține lucruri îți pot sta în cale acolo. Statul, la sigur nu e unul din ele. Dimpotrivă, legile sunt în așa mod croite pentru a-ți ușura calea.

Spuneam anterior că întreg mediul de afaceri trebuie stimulat pentru a crea un viitor mai bun tinerilor în Republica Moldova. Acest truism simplu se bazează pe faptul că nu fiecare tânăr se va lansa în afaceri – statistica globală e clară la acest capitol. O economie în creștere și un mediu de afaceri liberalizat și stimulat, poate să le ofere asta tinerilor. În cadrul unui astfel de scenariu, tinerii ar alege, în număr mai mare, să se stabilească și să-și înceapă viața lor de matur, acasă, în Moldova.

Totodată, la sigur un mediu birocratic optimizat, ar spori numărul tinerilor dornici de a lansa propria afacere. Au fost câteva îmbunătățiri în acest domeniu în ultimii ani în Republica Moldova, dar rămâne punerea lor în practică propriu-zisă și micșorarea barierelor birocratice și mai mult. Majoritatea tinerilor care se gândesc să deschidă o afacere în Moldova se tem de presiunea și influența ilegală a autorităților fiscale și a altor instituții care gestionează mediul de afaceri moldav. Recent, unul din partenerii cu care eu am o relație directă de business în Moldova (tânăr de 26 de ani), mi-a povestit despre amenințările venite din partea concurentului lui – că "va avea probleme de la autoritățile fiscale, în caz că nu vrea să devină parteneri de afaceri, cu el". Tot asta se întâmplă după ce el – recent lansat într-o afacere – a reușit prin munca, dedicația și calitatea produselor oferite, să câștige de partea sa, clienții competitorului său.

Justiția trebuie repusă în capul mesei în Republica Moldova, deoarece tinerii să știe că mereu vor fi protejați, în cazul unor eventuale dispute legale. Totodată, după cum am menționat anterior, un nivel mai mic de birocrație în deschiderea și gestionarea afacerilor, va stimula la sigur circularea banilor în economie, propagarea ideilor de afaceri și generarea de noi locuri de muncă pentru tânăra generație. Aceste schimbări pot părea dificile din punct de vedere al costului politic imediat – dar sunt schimbări cu costuri economice foarte mici - pe termen scurt – și cu beneficii economice enorme, pe termen lung. Pierderile demografice pe termen lung pot fi catastrofale, dacă aceste schimbări nu vor avea loc.

CULTURI DESPRE TINERET ÎN COMPARAȚIE

CĂLIN-CRISTINEL DAVID,
elev în Liceul Europa Gymnasium,
orașul Linz, Austria

Locuind în Austria de un an, am avut posibilitatea să compar într-un mod cât mai obiectiv mediul tineretului din Moldova versus celui din Austria. Mă voi axa în mod primar pe reflecțiile mele pe care mi le-am asumat în perioada aceasta. Am avut posibilitatea să învăț în cel mai bun

liceu din Republica Moldova – Liceul Academiei de Științe a Moldovei, liceu care acum poartă denumirea "Aristotel". Acum învăț în unul dintre cele mai bune licee din Linz, Austria – LISA. În acest liceu am oportunitatea de a susține Bacalaureatul Internațional, lucru pe care îl voi face la finele anului 2021, în paralel cu susținerea examenului național de capacitate - Matura.

După 1 an de zile, am ajuns să înțeleg de ce Republica Moldova rămâne cea mai săracă țară din Europa și de ce aceasta are una din cea mai mare rată a exodului cetățenilor săi din mijlocul ei. Convin-

gereea mea este că problema se află în sistemul de învățământ al Republicii Moldova. De ce? Fiindcă informația generează valori, valorile produc convingerile, iar convingerile produc unitate. Toate își au rădăcina în informația pe care un individ și/sau un grup de indivizi le primește/primesc. Oricât de banal nu ar suna, școala rămâne sursa principală a informației pe care un om le va stoca pe parcursul vieții lui. Informația nu este neapărat de natură academică, ci mai degrabă de natură socială – natură care face un om să fie om.

În Austria, elevii (95% din ei) merg cu plăcere la școală. Da, au un anumit nivel de stres (care de cele mai multe ori poate fi neglijabil) în preajma evaluărilor, dar în general, elevii sunt fericiți la ore. Zâmbesc întotdeauna.

Un lucru pe care l-am observat este că profesorul întotdeauna pune accent pe aria de dezvoltare caracteristică unui elev, căci principiul "Dacă vei judeca un pește după abilitatea lui de a urca într-un copac, vei crede toată viața că e incompetent" este foarte valorificat aici. Mi s-a părut inițial foarte, foarte alarmant cantitatea întrebărilor pe care le primeam referitor la programul meu academic. Ei s-au asigurat că ceea ce vreau să fac în viață este cu adevărat ceea ce vreau să fac.

Eu cred că acesta este motivul pentru care atât de mulți tineri emigrează în Europa la studii – sistemul de învățământ este ajustat după elev (într-o măsură oarecare), și nu invers. Curriculumul este adus la zi în fiecare an școlar și asta te face pur și simplu să vrei să mergi la școală și mai important – să înveți.

Eu cred că Republica Moldova are potențial destul de mare dacă își schimbă viziunea. Liceul la care am învățat în Moldova, însă, este o excepție (într-o oarecare măsură). Acolo ești pregătit pentru calea academică pe care vrei să o iei. O viziune bună, însă implementată într-o manieră învechită și deloc încurajatoare și motivantă pentru a studia.

Cum văd eu Republica Moldova în următorii 15-20 ani? O țară în care populația predominantă sunt oamenii în etate. O țară însă, în care dacă se vor implementa reformele cuvenite în sistemul de învățământ, există o rată mare de oameni care se întorc acasă. O țară care dacă vrea, poate. O țară al cărui popor este informat, încurajat și cel mai important, considerat prioritar. O țară care se gândește la viitorul tinerilor.

Cum sunt încurajați tinerii în Austria? În primul rând pentru elevi totul este gratis (școlile, universitățile). Este necesar să susții BAC-ul (care la ei se numește Matura) ca să intri la universitate. Nu ar trebui să îți pese de media pe care o iei (doar dacă vrei să intri la medicină sau vrei să înveți peste hotarele Uniunii Europene). Infrastructura feroviară este bine dezvoltată și elevii/studentii au abonamente cu un preț extrem de avantajos. Ai multe beneficii sociale. Dacă vrei să lucrezi undeva și să trăiești bine, nu este neapărat să ai BAC-ul. De aceea 60% din tineret nu susțin bac-ul lor, ci se duc la lucru de la 16 ani. Salariul lor, însă, nu este foarte mare, dar este mai mult decât îndeajuns pentru a duce o viață decentă și echilibrată. Școlile sunt menținute într-o stare impecabilă. Totul este digitalizat – de la evaluări la orarul de studii. În timpul verii se oferă multe oportunități de dezvoltare cum ar fi cursuri, tabere, diferite activități de echipă – toate finanțate de statul austriac.

Ce am simțit eu la nivel emoțional? Da – o țară nouă este o provocare foarte mare. Mai ales dacă nu ești finanțat de nimeni. Mi-a fost foarte greu primele 3-4 luni. Mi-a fost greu să mă integrez fiindcă austriecii sunt o nație conservatoare, deci pe alocuri discriminatoare față de naționalitate. Mi-a fost greu cu limba, căci germana nu este una din acele limbi care se învață ușor. Însă, rezultatele sunt atât de dulci. Fiecare picătură de efort s-a meritat. Eu acum sunt un tânăr care este capabil să gândească independent, critic și constructiv. Sunt un tânăr educat, un tânăr care își înțelege rolul în societate și un tânăr care este permanent încurajat și determinat să meargă mai departe. Nu mi-a fost ușor să mă despart de cultura în care am crescut. Nu mi-a fost ușor să-mi schimb modul de gândire. Nu, nu mi-a fost ușor. Dar se merită și asta o spun cu multă fermitate.

AVEM NEVOIE DE TINERI CU COMPETENȚE DEZVOLTATE

CHICHIOI EMIL,
student Universitatea din Amsterdam, Olanda

Cred că pentru tineret, este fundamental să existe căi prin care să fie dezvoltate soft skill-urile. Vorbesc despre abilități de oratorie, dezbateri, argumentare, negociere, gestionarea timpului, management, lucru în echipă, etc. Acestea inevitabil vor duce la sporirea succesului în viitor, manifestate prin alegere corectă a carierei și afirmare profesională în primele experiențe de muncă.

Odată cu trecerea anilor, am observat o creștere calitativă și cantitativă a mediului de dezvoltare personală pentru tineret. Cât timp am locuit în Republica Moldova, am fost plenar implicat în generarea unor comunități care să aibă misiunea să dezvolte unele competențe menționate. Alături de susținerea multor profesori, instituții de învățământ și a statului, am reușit împreună cu colegii mei, să punem bazele unei asociații naționale de dezbateri. Această organizație în continuare există și administrează un număr larg de cluburi de dezbateri din cadrul instituțiilor de învățământ.

Am adus acest lucru drept exemplu, fiindcă observ cum apar focare de tineri care generează comunități. Am fost unul dintre acești tineri și mă bucură să văd că tot mai mulți tineri din Moldova devin producători de activități. Acest trend este imperativ de menținut, iar politicile de tineret trebuie neapărat să fie orientate în a susține acest lucru.

DORUL DE NEAM DIN AFARA ȚĂRII...

VALENTINA SPÂNU,
SAA - School of Management
Torino, Italia

Cuvântul **Dor** nu are o traducere la fel de puternică în alte limbi și percepția acestuia se schimbă de-a lungul anilor. Încă din copilărie, dorul ne ține companie când ne gândim la jocurile cu prietenii de la bloc sau stradă, la drumurile bătute alături de ei sau la plimbările cu verișorii ce locuiesc departe. În adolescență, dorul se transformă: dor de distracție, de priviri, de sentimente, chiar dacă nu realizăm pe deplin ceea ce ne copleșește. Cu trecerea timpului, conștientizarea dorului devine mai profundă și se apropie de tradiții, de emoții, dorul căpătând astfel mai multe concepte, valori, nuanțe și sensuri.

Îmi doream cu ardoare o **schimbare**, acel moment când simți că ai putea mișca munții din loc, proiectezi strategii pentru viitor și participi activ spre îmbunătățirea lucrurilor, însă acel dor de o altfel de viață rămânea între timp – aidoma schimbării - doar o dorință neîmplinită. Totuși, primul pas în această direcție a început cu o etapă de dezechilibru: momentul deciziei de a rămâne la studii în Italia. O perioadă deloc

ușoară, când materiile de specialitate erau studiate într-o limbă care îmi era străină, când prietenii - colegi de vise - erau departe, iar planurile de viitor începeau să prindă brusc o altă formă și o altă direcție. Primele luni s-au scurs printre dicționare și descifrări de cuvinte prinse din zbor, printre gânduri, cugetări și dubii dacă a fost alegerea corectă, printre adaptare și **Dor de Acasă**.

În această fază a primelor luni, fiecare tânăr plecat în străinătate trăiește diferit noua realitate. Aș specifica trei categorii de persoane: cei care au visat dintotdeauna să plece departe și nu ratează ocazia să fie mândri de propriile ambiții, cei care nu au ales să fie departe de țară și se împart între capcană și trăirea efectivă a existenței și cei care aleg să schimbe absolut tot în viața lor, întrucât schimbarea pe care o sperau nu s-a realizat. Odată cu cunoașterea limbii italiene, dorul de **regăsire de sine** s-a transformat în dor de senzații de acasă și **nostalgia de tradiții** a dus la descoperirea fericită a unei asociații culturale unde un nou stil de muzică și dans a absorbit melancolia. **Folclorul în străinătate** este chiar o dezvăluire a individualității fiecăruia și evenimentele dedicate acestuia sunt un magnet pentru moldoveni. Acasă fiind, nu aș fi afirmat niciodată că iubesc tradițiile și sunetele caracteristice neamului nostru, acum însă, de când sunt departe de ele, mă emoționează și mă apropie de țara mea.

Însuși conceptul de „acasă” evoluează foarte mult, nu mai există simplul „merg acasă”, cum suntem obișnuiți să îl gândim în orașele sau satele natale. Acum, când sunt în Torino spun *acasă*, la fel cum și Chișinăul este tot *acasă* pentru mine. Este un sentiment ciudat și totuși rezonază cu esența celui plecat în străinătate, casa din Moldova este un „acasă” special. Nu știu dacă vi s-a mai întâmplat, dar chiar la ultima aterizare în Moldova, la auzul cuvintelor căpitanului „Pentru cine se întoarce în țară, **Bine ați venit acasă!**” am împărtășit cu ceilalți călători emoția reîntoarcerii și am întâmpinat orașul cu lacrimi de bucurie.

Când eram în Moldova și eu credeam că cei care pleacă peste hotare se amăgesc că ar putea schimba ceva sau că ar reuși să își aducă aminte de țară peste ani. Totuși este chiar adevărat, cu fiecare mic gest, fluxul transformării se poate realiza și orice ocazie este bună pentru a simți căldura de acasă chiar și cu un simplu gând sau frază. Deși, viața care ne pune în față noi provocări și este legată mult de momentul prezent, aș spune că **dorul îmbinat cu mândria de neam completează tabloul unuia din neam în afara țării**.

TINERII ȘI INTENȚIILE LOR

SVETLANA JITARIUC,
director adjunct responsabil de procesul
educativ, Liceul Teoretic "Ștefan cel Mare și
Sfânt", or. Grigoriopol

Tinerii de astăzi reprezintă forța motrice care va dirija viitorul. Ei sunt mai întâi prezentul. E important să le cultivăm spiritul decizional, curajul de a se deschide, de a fi flexibili pentru schimbări, devenind factori de decizie în diferite Asociații Obștești, ONG-uri, precum și în implicarea nemijlocită în diverse proiecte menite să dezvolte societatea.

Sigur că tinerii de azi sunt puși în fața unei dileme existențiale: să rămână acasă, să-și facă studiile și să caute ulterior să promoveze interesele tinerilor prin varii politici destinate tinerilor

sau de a pleca peste hotare pentru a-și continua studiile. Exodul peste hotare în sensul continuării procesului de studii poate avea două finalități. Prima este de a face studii peste hotare și a

rămâne pentru a-și căuta muncă acolo ori să revină și să continue dezvoltarea personală și implicarea socială aici, în Republica Moldova.

Mai presus de toate, tinerii au nevoie de perspective noi pentru a înțelege lumea în schimbare rapidă în care trăiesc. În plus, ei trebuie să participe în viața acestei lumi, trăind-o pe a sa proprie. Doar o orientare corectă, o educație de calitate cu motivare direcționată spre analiza diferitor oportunități cu tendințe de a gândi și a acționa în colaborare, poate oferi tinerilor modele de acțiune și de curaj pentru a se implica și a-și dezvolta personalitatea, iar rolul politicilor educaționale este de a crea platforme corecte la care ar avea acces fiecare tânăr întru a se informa, a alege fiecare după posibilități și preferințe, să-și găsească aplicare în sfera de activitate care-l reprezintă.

Ar fi corect să existe politici publice corecte la nivel de stat, dar și cele non-guvernamentale, deoarece foarte mult depinde și de societatea în care se află tinerii, iar nivelul de activism civic în Republica Moldova, spre regret, încă lasă mult de dorit.

Eu cred că ceea ce contează cu adevărat este investiția în tineri prin toate mijloacele posibile: susținerea, încurajarea și diversificarea șanselor. Acesta este cel mai bun profit pe care îl va căpăta țara de la noi-tinerii de azi!

Am râvnit mereu prin activitățile școlare să cultivăm, într-un fel sau altul, acele „4 metacompetențe pentru viitor: disciplină/ autodisciplină; mentalitate de antreprenor; autonomie și gândire de tip designer. 4 metacompetențe pentru a fi adaptați la ceea ce ne așteaptă într-un viitor în care 40% dintre ocupațiile actuale vor dispărea.

REFLECȚII DESPRE STAREA EMOȚIONALĂ A TINERILOR PLECAȚI LA STUDII ȘI ANGAJAȚI LA SERVICIU PESTE HOTARE

NATALIA PÎSLARU,
jurnalistă, redactor stilizator,
Centrul de Resurse Didactice
"Învățătorul Modern".

Accesul tinerilor la educație constituie o prioritate și o problemă de mare actualitate pentru Republica Moldova, dat fiind faptul că în continuare există anumite dificultăți ce țin de integrarea tinerilor în sistemul educațional și pe piața forței de muncă, provocând valorificarea scăzută a potențialului uman al tinerilor.

Drept rezultat, în societate și mai ales în rândul tinerilor sesizăm instabilitate și dezechilibru emoțional, nesiguranță și chiar incapacitate decizională. La nivelul comunicării emoțiilor ne asumăm riscul să eșuăm. Or, anume ritualizarea expresiilor emoționale reglează viața socială și, fără excepție în cazul nostru, viața tinerilor care aleg să-și continue studiile în instituții de învățământ din afara Republicii Moldova din motive variate.

Instabilitatea economică din Moldova este doar un motiv care stă la baza deciziei tinerilor de a părăsi țara. Ei conștientizează tot mai clar că această instabilitate a condus la creșterea șomajului și a nivelului sărăciei. Astfel, ei trăiesc la nivel afectiv fenomenul răspândit masiv în țara noastră care a constituit premisa pentru populație de a migra peste hotare permanent sau temporar cu scopul de a munci. Iar în cazul tinerilor – pentru a studia.

Afectată de migrație, generația tânără își redirecționează atenția spre schimbarea cognițiilor. La distanțe considerabile de casă și familie, de mediul în care au crescut și au dezvoltat anumite comportamente, tinerii optează în favoarea controlului emoțional, realizat prin: abilitatea de a fi conștient de prezența emoțiilor și de a le înțelege; abilitatea de a accepta emoțiile; abilitatea de a controla comportamentele impulsive; abilitatea de a se comporta în conformitate cu scopurile setate. La rândul ei, migrația influențează asupra dezvoltării psiho-emoționale a adolescenților ce rămân fără îngrijire părintească, ceea ce are impact negativ asupra sănătății fizice și psihologice, educației și socializării adolescenților.

O reacție la situația evocată este preluarea modelului părinților – raportarea la aceștia - ei pledând pentru migrarea la studii peste hotare în țările pentru care au optat părinții sau chiar în alte țări. Este cert că adolescenții ai căror părinți sunt plecați la muncă sunt mai bine asigurați material, însă rămân privați de afecțiunea și grija părinților. Deseori, anume din această perspectivă se produce redefinirea relațiilor între ei.

De cealaltă parte sunt adolescenții ai căror părinți rămân acasă, constrânși în continuare de obligația de a-și sprijini copiii aflați la depărtare. Plecați pe termen scurt (la studii) sau lung (studii, iar ulterior cu posibilitatea angajării în câmpul muncii) ei devin victime ale sistemului social în care se produce deteriorarea legăturii părinte-copil.

Chiar dacă întâmpină o serie de greutăți, ceea ce influențează iminent procesul de maturizare, adolescenții optează pentru viața departe de casă. Obişnuiți cu distanța, ei se văd nevoiți să facă față rolurilor duble, acceptând astfel schimbările de ritm la nivelul vieții lor sociale. Sociologii semnalează însă și existența unui număr mare de tineri care se adaptează mai dificil sau nu se adaptează la condițiile noi de viață într-o altă țară decât cea de origine. Aici se produc problemele de ordin psihologic și, deopotrivă, de ordin emoțional.

SCOALA DE STUDII AVANSATE IN JURNALISM

Or, perioada adolescenței este caracterizată întâi de toate prin prezența fluctuațiilor emoționale și frecvența problemelor emoționale și de comportament. Totuși, raportându-se la realitățile Republicii Moldova, tinerii prezentați în acest material de analiză ne comunică situații clare și anume:

- aceste schimbări conduc deseori la apariția unor stări anxioase și stresante;
- în această perioadă adolescentul învață procesul de luare a deciziilor;
- ia amploare dezvoltarea gândirii critice;
- lipsa suportului emoțional al părintelui contribuie la maturizarea adolescentului.

Într-un studiu publicat în 2017 în Jurnalul *Psychological Bulletin*, un grup de cercetători americani a arătat că tindem să folosim trei tipuri mari de strategii pentru a ne regla emoțiile. Potrivit studiului, modul în care ne facem managementul emoțiilor influențează starea noastră de sănătate fizică și mentală, dar și relațiile noastre sociale. Mare parte dintre tulburările mentale sunt relaționate cu dificultăți de reglare emoțională.

James Gross (2002), un cercetător de referință în domeniul emoțiilor, crede că „*una dintre cele mai mari provocări ale vieții noastre este capacitatea de a ne controla emoțiile*”. Această afirmație ne orientează spre definirea unor strategii de reglare emoțională. Cele mai comune ar fi: acceptarea, evitarea, distragerea atenției, supresia expresivă (încercarea de a inhiba sau reduce exprimarea comportamentală a trăirilor emoționale), mindfulness, rezolvarea de probleme, reevaluarea cognitivă (reinterpretarea unei situații pentru a-i schimba relevanța emoțională), ruminația (gânduri negative repetitive) sau îngrijorarea.

Raportându-ne la situația tinerilor plecați la studii și angajați la serviciu peste hotare și la starea lor emoțională în mod exclusiv, am putea menționa câteva strategii de reglare emoțională, folosite pentru a face managementul emoțiilor negative. Pe baza reflecțiilor tinerilor menționați în acest material de analiză, am descoperit că ei tind să folosească mai multe strategii simultan. Dacă una dintre ele nu funcționează, trec imediat la următoarea. Astfel, pe baza caracteristicilor comune, s-au conturat dezangajarea emoțională, care presupune distragerea atenției și evitarea (ideii, gândului, trăirilor) și angajamentul adaptiv care implică acceptarea și rezolvare de probleme.

Ambele caracteristici presupun un efort emoțional complex, cu asocieri multiple. În cazul ultimei, tinerii demonstrează că parcurg o etapă din viață în care învață să fie flexibili, raționali, căutând soluții la probleme sau acceptând ceea ce nu pot schimba.

Curios sau nu, dar modul în care ei își reglează emoțiile are efect asupra felului în care se simt, dar și asupra relațiilor și activităților lor: studii sau muncă. Prea tineri pentru a le contura o perspectivă departe de casă, putem totuși să le atribuim o calitate însușită plener și anume ajustarea/coordonarea emoțiilor cu cei din jur în diferite contexte.

III. PERSPECTIVA TINERILOR ȘI A REPUBLICII MOLDOVA ÎN URMĂTORII 20-30 DE ANI

ANGELA TRUBCEAC

” Tinerii de azi deja ne prezintă portretul acestora, ajunși la maturitate, iar copiii lor vor fi la vârsta tinereții. Majoritatea tinerilor vor fi mai pragmatici, mai ambițioși cu referire la programele de viitor, mai studiosi și mai curioși. Cu certitudine tinerii vor fi mai responsabili și se vor implica mai activ în viața comunității/ societății. Ei se vor implica cu mai multă insistență în proiecte comunitare/ educative de la egal la egal (peer mediation, conflict resolution/ transformation).

Tinerii în viitor vor fi mai tentați să-și dezvolte valorile personale, vor fi mai comunicabili la nivel social, vor fi lideri de grup și în comunitate, cu valori general-umane mai dezvoltate, dar și ocrotitori ai valorilor naționale și ale familiei. Ei vor

demonstra arta conviețuirii pașnice, vor crea mecanisme de a trăi în pace cu toata lumea, cu viziuni moderne asupra incluziunii, acceptării diversității și vor promova multiculturalitatea ca o necesitate a conviețuirii. Dar, pentru a facilita crearea acestui portret "ideal" al tânărului din Republica Moldova al anului 2040-2050, trebuie să punem accentele respective în educația de azi.

Tabloul de mai sus va fi unul complet fără a include toate categoriile și grupurile din care fac parte tinerii, mai ales a celor excluși, marginalizați, a căror voce deseori nu e nici ascultată, nici dorită de a fi auzită. De aceea credem că tinerii în viitor vor avea deschidere mai mare spre persoanele considerate vulnerabile (sau supuși riscurilor sociale), cum ar fi: copii și tineri din familii cu venituri restrânse sau supuși riscului sărăciei, din familii numeroase, cu dizabilități (fizice sau mentale), tineri șomeri, tineri din familiile de imigranți, tineri membri ai grupurilor etnice minoritare, victime potențiale ale traficului de ființe umane, supuși altor vicii sociale în care pot deveni jertfe ale excluziunii sociale.

DENIS ROȘCA:

” Tinerii de azi văd altfel viitorul decât o fac maturii. Mecanismul de lucru va fi schimbat radical și simplificat. Majoritatea serviciilor existente vor fi în regim on-line, unde factorii de decizie vor avea un rol mai mult administrativ. Va fi un mecanism de rating în oricare categorie de servicii (servicii publice, sănătate, educație etc.). Va fi un spațiu unde REPUTAȚIA sau IMAGINEA vor fi cele mai importante caracteristici ale omului. Reputația va fi și statutul omului, mecanismul de stabilire a veniturilor și sistemul de stabilire a parteneriatelor. Aceasta deja se simte și acum, dar încă avem multe de învățat și de realizat.

LIVIU MORARU:

” Eu fac ceea ce-mi place și mă conving că pot. Asta mă face infinit creativ, fericit și în armonie cu mine. Am pășit cu stângul într-o lume ce aparține unui mileniu al vitezelor, pe care nu le-am învățat principiile fizicii mecanice a factorilor ce ne pot propulsa, menține, or arunca pe acostamentul competiției.

Lumea în care trăim aparține schimbărilor rapide, cu provocări fără precedent și imposibilități de a anticipa transpunerea acestora în complexitatea viitorului. Începând cu primii ani ai sec. XXI, secol al tehnologiilor revoluționare, entitățile comerciale de stat, cât și private spun că au nevoie continuă de tineri activi care să gândească altfel, mai extins, mai creativ, să posede o comunicare eficientă crescută și să manifeste potențial de conlucrare în echipă, tineri care să

fie pe deplin flexibili și adaptabili oricărei situații imprevizibile. Urmare a portofoliului practicilor mele, adunate din diverse domenii, acei oameni care caută asemenea tineri spun că în acest prezent nu-i mai găsești ușor.

IV. REFLECȚII ALE TINERILOR LA PROBLEMATICA DISCUTATĂ

GABRIELA NEGRUVODĂ, studentă, anul II, Facultatea Finanțe și Bănci, ASE București, România: (<https://www.ase.ro/>)

” Cred că cea mai mare problemă a multor tineri aflați la studii peste hotare, fie și în România, este dorul de casă. Deși studiez la București, nu vin acasă atât de des pe cât mi-aș dori, iar acest lucru mă afectează, întrucât sunt o fire mai sensibilă. Mă atașez mai greu de alte persoane. Totuși, aflarea departe de casă aduce cu sine și beneficiile ei. În al II-lea an de studii mă simt mult mai stăpână pe gândurile și emoțiile mele, sunt mai organizată, mai hotărâtă, îmi fac mai ușor prieteni, am învățat să gătesc. Pot spune cu mâna pe inimă că o mare parte din timiditatea pe care o aveam înrădăcinată în mine s-a metamorfozat în acceptarea sinelui, în dorința de cunoaștere și de viață. Cumulativ, balanța înclină spre bine, întrucât este vorba de cea mai frumoasă perioadă din viață - tinerețea, care trebuie trăită în adevăratul sens al cuvântului. ”

ALINA TARENTI, studentă, anul II, Universitatea

” „1 decembrie 1918” din Alba Iulia, România: (<http://www.uab.ro/>)

Fiind deja de 2 ani aici pot spune că dorul de casă și de mama se intensifică pe an ce trece, iar lipsa mea din viața familiei mele, de la cele mai importante evenimente și sărbători, mă fac câteodată să renunț la tot și să mă reîntorc pe meleagurile Moldovei. Însă, datorită susținerii mamei și a prietenilor, pot să-mi continui drumul ales și mult dorit de mine încă de pe băncile liceului. Niciodată nu am crezut că distanța și străinătatea pot avea o influență atât de puternică asupra stării sufletești a unui om până nu am simțit pe pielea mea cum este. În ciuda dificultăților emoționale, pot să afirm că nu planific să mă reîntorc acasă după finalizarea studiilor de aici. Situația politică și economică din țară nu-mi oferă stabilitatea pe care mi-o doresc eu, iar diploma obținută în România îmi oferă șansa să-mi pot crea o carieră mult mai frumoasă și de succes în UE decât dacă m-aș întoarce acasă, chiar dacă dorul va rămâne același. ”

OLIVIA ROȘCA, studentă, anul II, Facultatea de Drept, Universitatea „Nicolae Titulescu”, București, România: (<https://www.univnt.ro/ro/>)

” În urmă cu un an de zile, mi-am început studiile peste hotare la facultatea la care doream să ajung. Emoțiile erau de nedescris. Urma să trăiesc visul pe care îl aveam din copilărie: avocat în domeniul dreptului penal. Treptat, m-am și angajat part-time, iar în ciuda faptului că eram relativ fericită și împlinită de viața pe care o trăiam, începusem să simt goluri, care în scurt timp au luat forma unor depresii, până am descoperit că adevăratul motiv al nefericirii mele era, de fapt, dorul de casă. Ajunsesem într-un moment în care eram gata să las totul și să revin în țară. Nu știu cum am reușit să trec peste el, dar atunci am înțeles că nu am apreciat timpul cu oamenii apropiați îndeajuns de mult și că unele momente nu o să le mai trăiesc niciodată. Dorul încă mă bântuie, dar gândul că poate în viitor o să revin să îmi văd

visele împlinite acasă mă face să îmi șterg lacrimile de pe față și să muncesc pentru a deveni cea mai bună versiune a mea. ”

FEODOSIE CONDREA, student, anul II, Facultatea de Business Internațional, Universitatea Anglia Ruskin University:
(<https://aru.ac.uk/student-life/life-on-campus/aru-london>)

” Sunt de un an și jumătate peste hotarele țării. În Londra sunt student, iar în orele libere, după facultate, practic taximetria. Este un job foarte flexibil care-mi permite să investesc timpul necesar studiilor. Din momentul în care am plecat din Republica Moldova, am avut continuu o stare emoțională confuză. Bântuit de cele mai diverse sentimente, de la tristețe, dezamăgire, ură, până la mândrie, satisfacție de sine și chiar fericire. Chiar am reflectat asupra evoluției și diversității stărilor emoționale de care am avut parte și, în rezultat, simt că acum se conturează o oarecare maturitate emoțională. Un lucru însă este cert: dorul de cei apropiați, de familie nu poate fi alinat cu nimic. Tehnologiile moderne, rețelele sociale pot doar să amelioreze intensitatea sentimentului numit DOR, însă nu și să-l potolească. Cu părere de rău, este realitatea în care trăiesc eu și, cred, multe alte persoane plecate din țară.

”

” **ANASTASIA LOPUȘNEAC**, studentă, anul II, ASEM)

Odată ce am absolvit liceul, primul lucru la care m-am gândit a fost unde să îmi continui studiile. Trebuia să aleg între România sau Republica Moldova. Totuși, până la urmă am decis să rămân acasă. Am depus documentele la mai multe universități din Chișinău, fiind admisă la toate facultățile dorite. Acum sunt studentă la facultatea Relații Economice Internaționale din cadrul ASEM. Nu am avut remușcări nici o clipă, sunt foarte mulțumită de alegerea făcută, fiindcă studiile de aici sunt la un nivel cu cele din Europa și nu doar. Această facultate ne deschide ușile spre o mulțime de oportunități și ne oferă o gamă largă de discipline de studii, precum și multe posibilități de angajare în câmpul muncii.

Îmi doresc foarte mult ca pe parcursul acestor ani tot mai mulți moldoveni să revină acasă și să realizeze ei schimbarea, să încerce să își construiască viitorul aici, alături de familie, prieteni. Sper ca tânăra generație să devină mai conștientă și să înțeleagă că noi, tinerii suntem ziua de mâine a țării noastre și doar de noi depinde viitorul și soarta Republicii Moldova. Schimbarea începe de la fiecare dintre noi.

”

LUCA ALEXANDRA, 20 de ani, studentă la Universitatea de stat din Moldova și deja de 2 ani este angajată în câmpul muncii, într-o companie cu capital străin.

” Atunci când analizăm starea lucrurilor din Republica Moldova, în primul rând atragem atenția la posibilitățile pe care un tânăr le poate descoperi la el acasă. Datorită tehnologiilor informaționale și procesului amplu de globalizare, avem la dispoziție toate resursele necesare de a da calitative tuturor aspectelor vieții, care joacă un rol important în stabilirea unor obiective în viața socială și profesională, ceea ce influențează, nu în ultimul rând, starea emoțională a tinerilor.

Toți tinerii secolului XXI permanent sunt atrași de meleaguri străine, din motiv că acolo lucrurile par mai ușor de atins și, în oarecare măsură, este adevărat. Ești asigurat atât de societatea ce te înconjoară, cât și de condițiile create de stat, că participi într-o cursă cinstită de autoafirmare și dezvoltare. Privind în întregul spectru la această imagine, afirm că acestea reprezintă doar niște obstacole care fac ca mersul lucrurilor să fie doar de o durată mai îndelungată. Dacă ești în stare să apreciezi posibilitățile de care dispui și să conștientizezi responsabilitatea care trebuie să ți-o asumi pentru a-ți satisface necesitățile, cu siguranță obții succesul dorit.

”

V. PROIECT POLICY DE PROMOVARE A POLITICILOR DE TINERET ÎN REPUBLICA MOLDOVA

CAZ DE DEZBATERI

A. POZIȚIA AFIRMATOARE: *Sunt necesare politici radicale de stimulare a tinerilor pentru ai atrage să rămână la studii sau să fie angajați în câmpul muncii în țară.*

1. Identificarea necesităților

În fiecare țară sunt necesare acțiuni de elaborare și implementare a unor politici, la nivel central și local, de încurajare a tinerilor pentru a face studii în țară, de implicare în diverse activități comunitare, de dezvoltare personală și de pregătire pentru a se integra în viața de adult. Totodată este necesară o politică clară de stimulare/motivare a tinerilor pentru a rămâne în țară pentru a-și aduce contribuția la dezvoltarea acesteia. Pentru aceasta trebuie create condiții decente de trai și de afirmare profesională a tinerilor.

2. Descrierea problemei

Republica Moldova se confruntă cu o problemă acută a exodului de creieri, în special a migrației tinerilor peste hotare, plecați cu scopul de a-și face studii de calitate sau de a se angaja la o muncă mai bine plătită. Anual pleacă peste hotare mii de tineri din R. Moldova, în special din mediul rural. Potrivit statisticilor, în fiecare oră aproximativ 8 tineri pleacă din țară, în fiecare zi, aproximativ 100. De asemenea s-a constatat că doar 3 din 10 tineri sunt activi pe piața forței de muncă din R. Moldova. Deși, oficial au fost elaborate mai multe documente normative, precum "Strategia națională de dezvoltare a sectorului de tineret", real sunt implementate puține programe și proiecte menite să atragă tinerii să rămână în țară cu scopul de a face studii sau a li se oferi oportunități de angajare în câmpul muncii. Dar mai ales lipsesc politici de tineret la nivel local, din care cauză tinerii părăsesc masiv localitățile în care s-au născut și sunt în căutarea condițiilor mai bune.

3. CINE este acuzat de nesoluționarea problemei?

Pentru nesoluționarea la timp a problemei identificate sunt acuzate mai multe instituții de stat și persoane care pot lua decizii, atât la nivel central, cât și la nivel local. Printre acestea sunt:

- a) *Autoritățile publice centrale pentru lipsa unei poziții verticale și insistente cu referire la elaborarea și implementarea unor politici de tineret la nivel național;*
- b) *Autoritățile publice locale (municipale, raionale și comune), pentru slaba promovare a programelor pentru tineri și condițiilor precare de atragere a tinerilor să-și continue studiile sau să se angajeze în câmpul muncii în comunitate.*

PLANUL:

4. CINE și CE poate întreprinde pentru a soluționa problema?

Deși unele instituții sunt acuzate de nesoluționarea problemelor cu referire la tineret, acestea ar putea fi și în rolul de agenți, care vor elabora și vor implementa actele normative și vor contribui la crearea condițiilor de atragere a tinerilor în diverse programe și proiecte. R. Moldova are nevoie de un Proiect Național în promovarea politicii de tineret. Printre agenții de bază, care vor implementa proiectul pot fi:

- *Parlamentul R. Moldova* prin crearea unui cadru normativ și monitorizarea acestuia, obligatoriu de implementat pentru toate instituțiile și organizațiile de stat, obștești și private;
- *Guvernul R. Moldova*, prin crearea unui *Departament de Stat*, care va examina, va propune și va implementa politici radicale și constructive cu privire la integrarea tinerilor în societate prin diverse proiecte și programe de studii, cu burse de merit, stimulări majore în angajare la muncă în țară;
- *Autoritățile publice locale*, prin elaborarea și implementarea obligatorie a unei politici de tineret, implementate la nivel local și regional, valorificarea beneficiilor voluntariatului și a mentoratului;
- *Instituțiile Mass-media*, prin elucidarea mai largă a problemelor tinerilor și oportunități de integrare, promovarea intensivă a bunelor practici în domeniul tineretului;
- *Societatea civilă* (ONG, asociații și instituții), prin propunerea programelor, proiectelor și a instrumentelor constructive de soluționare a problemelor cu referire la tineret, organizarea dezbaterilor cu implicarea membrilor societății civile cu referire la identificarea soluțiilor pentru problemele tinerilor;

- *Agenții economici*, prin crearea condițiilor de integrare și angajare a tinerilor în sectorul de stat și privat, acordarea de burse speciale și alte facilități;
- *Tinerii*, prin formularea petițiilor, adresărilor, proiectelor menite să stimuleze potențialul creativ al tinerilor în baza multiplexelor lor inteligente;
- *Diaspora și Guvernele statelor dezvoltate*, în care preponderent migrează cetățenii R. Moldova, prin crearea unei imagini pozitive R. Moldova, proiecte de finanțare și programe de dezvoltare în țară;
- *Universitățile prestigioase din lume*, prin crearea unor filiale la universitățile din R. Moldova, care vor promova programe educaționale și de pregătire profesională conform standardelor internaționale și totodată va fi îmbunătățit sistemul de învățământ la instituțiile superioare de învățământ din R. Moldova. Studenții vor primi diplome: a universității din țară și a celei din afară. De asemenea se propune introducerea sistemului dual și în universități, consolidarea parteneriatului public-privat între instituțiile superioare de învățământ și mediu de specialitate cu agenții economici.

5. CUM poate fi soluționată problema?

Politicele de tineret la nivel național și local pot fi implementate prin mai multe modalități:

- *Organizarea dezbatelor publice* în incinta instituțiilor publice, media (TV, Radio, Presa, Internet), precum și în comunitate, unde vor fi analizate problemele și identificarea căilor de soluționare;
- *Programe de stimulare a tinerilor pentru studii sau angajare* prin burse mai mari, credite nerambursabile pe termen lung pentru procurarea unei locuințe sau deschiderea unei afaceri;
- *Programe de dezvoltare personală și ghidare în carieră*, prin crearea condițiilor de afirmare a tinerilor și valorificare a multiplexelor inteligente, încă de la vârsta de 12-16 ani;
- *Programe de stimulare a tinerilor familiei și a organizațiilor de tineret*, prin proiecte de integrare a tinerilor în diverse domenii conform intereselor și aspirațiilor, în parteneriat cu agenții economici, APL.

6. CÂT costă proiectul?

Pentru implementarea proiectului vor fi necesare:

- *Resurse umane*, pregătite special pentru implementarea proiectului, recalificare și studierea bunelor practici din țară și de peste hotare;
- *Resurse de timp*, în 3 etape: a) de pregătire - 1 an; b) de implementare - 3 ani; c) de evaluare, corectare și dezvoltare - 1 an.
- *Resurse materiale*, incluse în bugetul de stat și cele locale; fonduri la instituții, organizații, dar și de la fonduri europene și internaționale.

7. Avantaje obținute?

Prin implementarea unui proiect dedicat problemelor tinerilor, vor fi obținute mai multe beneficii:

- *Atragerea tinerilor la studii și crearea de condiții pentru angajarea lor în câmpul muncii în țară;*
- *Progresul societății, consolidarea familiilor și creșterea natalității;*
- *Creșterea încrederii în instituțiile statului, în factorii de decizie;*
- *Schimbarea mentalității oamenilor, cu un mod de viață de productri și mai puțin de consumatori;*
- *Creșterea imaginii țării în ochii tinerilor, dar și a tuturor cetățenilor;*
- *Dezvoltarea educației patriotice și consolidarea demnității de neam;*
- *Implicarea mai activă a tinerilor în soluționarea problemelor comunității/ societății;*
- *Creșterea bunăstării materiale și crearea unui mediu favorabil de viață și trai.*
- *Creșterea bunăstării materiale și crearea unui mediu favorabil de viață și trai.*

B. POZIȚIA NEGATOARE:

Echipa oponentă are posibilitate să utilizeze mai multe strategii de negare/ a cazului afirmator:

Strategia nr. 1. Problema nu există. În fiecare țară cetățenii au anumite probleme, iar acestea depind de nivelul de cultură și mentalitatea oamenilor. Viața nu există fără probleme, iar acestea se vor soluționa de fiecare persoană în parte, de familie și de către comunitate;

Strategia nr. 2. Problema tinerilor poate fi soluționată de la sine prin rezolvarea altor probleme mai importante din societate, precum: slaba încrederea a cetățenilor în aleșii poporului și instituțiile statului; sărăcia și corupția la nivel înalt; sistemul educațional slab dezvoltat; numărul mare de instituții superioare de învățământ și cu un nivel slab de pregătire a tinerilor, migrația etc.;

Strategia nr. 3. Cauza identificată de soluționare a problemei tinerilor este greșită: de exemplu echipa afirmatoare a stabilit în mod eronat cauza apariției problemei tinerilor și de aceea soluția propusă nu este una eficientă. Echipa negatoare poate stabili concret cauza problemei, făcând abstracții de soluțiile propuse de afirmatori și propunând propriile soluții;

Strategia nr. 4. Atac asupra planului propus: echipa negatoare va demonstra că planul prezentat de afirmatori nu poate fi acceptat deoarece cazul lor este prea vag și nu este bine structurat; sunt prea multe informații generale și puține dovezi/ statistică concrete; agentul ales pentru realizarea planului nu este potrivit; etapele implementării nu sunt reale; bugetul este vag și este prea costisitor; va fi opusă rezistența din partea unor factori de decizie, care sunt mai conservativi. În orice caz, tinerii nu vor dori oricum să rămână în țară, deoarece programele propuse pentru ei și condițiile de viață și trai în statele mai dezvoltate sunt mai atractive și mai durabile etc.

Strategia nr. 5. Elaborarea și prezentarea unui contra-plan de soluționare a problemelor și implementare a politicilor de tineret. Echipa negatoare ar putea să fie de acord cu problema identificată de afirmatori și de aceea este nevoie de produs schimbări în status-quo-ul creat. Negatorii, însă, ar putea să nu fie de acord cu planul și metoda prin care afirmatorii ar dori să îmbunătățească sistemul sau, să propună alte soluții mai optime: implicarea mai activă a tinerilor în procesul de luare a deciziilor; evaluarea și monitorizarea mai eficientă a politicilor de tineret la nivel local și central; dezvoltarea abilităților și a competențelor lucrătorilor de tineret; dezvoltarea cooperării instituționale și internaționale; culturalizarea tinerilor în domeniul drepturilor și libertăților sale; dezvoltarea serviciilor pentru tineret în localitățile rurale etc.

Resurse bibliografice:

1. Legea nr. 215 din 29.07.2016 cu privire la tineret.
2. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=336054>,
3. <https://www.cntm.md/ro/politici-de-tineret>
4. <https://moldova.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Ghid%20politici%20tineret.pdf>
5. http://pro-science.asm.md/youth/docs/raport_pol_tin_Darie.pdf
6. http://old.mts.gov.md/sites/default/files/document/attachments/anexa1_strategia_nationala_de_dezvoltare_a_sectorului_de_tineret_pentru_anii_2014-2020.pdf
7. <https://youth.md/tag/politici-de-tineret/>

20 de caracteristici ale LTR "Aristotel"

1. Liceul "Aristotel" este o instituție de stat, care asigură procesul educațional, fără taxe și plăți suplimentare.
2. În liceu este implementat un plan-cadru individualizat, unde elevii au posibilitatea să învețe mai puține discipline școlare și să se aprofundeze în anumite domenii cognitive sau vocaționale.
3. În liceu se implementează o nouă paradigmă în educație: dezvoltarea competențelor, accent prioritar pe formarea de atitudini și valori, deprinderi și cunoștințe temeinice.
4. Absolvenții liceului au atins rezultate excelente la examenele BAC. Primul loc în țară – 8,99.
5. Anual sunt înregistrate peste 40 de locuri premiate la olimpiadele republicane și internaționale, peste 300 de premii la concursurile locale și comunitare.
6. În liceu activează "Biblioteca vie" – modalitate originală de a promova lectura și discuțiile între tineri în baza cărților citite.
7. Elevii liceului respectă *uniforma școlară* (costum de culoare albastră, cămașă albă) o afirmare distinctă, în special simbolul principal – cravata de culoare azurie.
8. În liceu activează cu succes *Senatul tinerilor* - organ ales de către elevi prin concurs și care organizează de sine stătător activitățile prin intermediul departamentelor.
9. În liceu funcționează radioul școlar și TV-Media, unde sunt difuzate informații utile, iar la pauze există un fon muzical în hol și pe coridoare.
10. În liceu se implementează un program de *voluntariat*, unde elevii se implică în activități comunitare și acordă asistență diverselor organizații și instituții.

11. În liceu există o sală specială destinată *evaluărilor sumative*, desfășurate conform unui grafic transparent, iar elevii cunosc din timp criteriile de evaluare.
12. În locul *temelor pentru acasă*, elevilor li se propun sarcini de extindere pe termen lung destinate pregătirii evaluărilor sumative și a tezelor.
13. În liceu este amenajată o cantină, unde se pune accent pe alimentația sănătoasă;
14. Liceul dispune de cămin cu condiții decente de trai pentru elevii din afara mun. Chișinău, precum și o sală de odihnă sau pentru lucru independent destinată copiilor din oraș.
15. În liceu este încurajată concurența sănătoasă între elevi pentru atingerea performanțelor academice, locuri la olimpiade republicane, conferințe științifice și concursuri.
16. În liceu activează cercuri și cluburi pe interese, activități de mentorat și ajutor reciproc.
17. Elevii liceului sunt inițiatorii deschiderii primului club de voluntariat din țară - "Leo Teenergy Chișinău".
18. Clubul de Jocuri Intellectuale și cel de Dezbateri sunt cele mai active din țară, promovând bunele practici în comunitate (alte instituții, emisiuni TV etc.).
19. În liceu a fost consolidată și îmbunătățită substanțial baza materială: achiziționarea de calculatoare noi, procurarea și instalarea 20 TV în cabinetele școlare, mobilă etc.
20. Liceul a stabilit peste 20 de parteneriate cu agenți economici și ONG din țară și de peste hotare.

